

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Första Kammaren. N:o 44.

Onsdagen den 18 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Anmäldes och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 83, angående statsregleringen för år 1893; och

bevillningsutskottets betänkande n:o 24, i anledning af väckt motion angående särskild tilläggsbevillning till betäckande af minskning i statsinkomster, föranledd af ändringar i vissa delar af tullbevillningen.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 65, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, innefattande anslagen till landtförsvarsdepartementet; och

n:o 68, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrivelse n:o 75 till Konungen angående val af suppleant för fullmäktige i riksbanken i anledning af uppkommen vakans;

dels till Riksdagens förordnande, n:o 76, för kamreraren m. m. Carl Erik Ekgren att vara suppleant för fullmäktige i Riksbanken; dels ock till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 16, angående förslag till ändrad lydelse af § 51 regeringsformen;

n:o 17, angående bankovinsten;

n:o 18, om afskaffande af jus patronatus;

n:o 19, om ändrad lydelse af 23 kap. 7 § strafflagen;

n:o 20, om ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

Första Kammarens Prot. 1892. N:o 44.

n:o 21, angående förslag till ändrad lydelse af §§ 6, 13, 15, 16, 22 och 28 riksdagsordningen;

n:o 22, angående ändrad lydelse af § 1 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

n:o 23, angående ändring i tiden för ekonomiska besigtningars hållande;

n:o 24, om lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum;

n:o 25, angående ifrågasatt ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet; samt

n:o 26, om tillägg dels till § 70 i så väl förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 som förordningen om kommunalstyrelse i stad samma dag, dels ock till § 11 i förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juni 1862.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till förbättrande af tullstatens enskilda pensionsinrättningars ställning;

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss kronan tillhörig, i hufvudstaden belägen mark samt om beredande af nytt kasernetablissemang för lifgardet till häst m. m.;

n:o 79, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från det Ottenby kungsladugård underlydande hemmanet Prestorp n:o 2;

n:o 80, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället Lönneberga n:o 1 i Kalmar län;

n:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från Kungsörs kungsladugård i Vestmanlands län; samt

n:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter stenarbetaren Erik Andersson.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 7.18 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Torsdagen den 19 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för gårdagens sammanträde.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial n:o 84, angående beviljande af särskild godtgörelse åt de i bevillningsutskottet anstälde tjänstemän.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse n:o 83, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i nu gällande bestämmelser i fråga om de från marinregementet till Blekinge bataljon öfverflyttade officerares pensionsrätt.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse n:o 85, till Konungen angående utfärdande af en särskild ordningsstadga för hafs fisket vid rikets vestkust.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 81, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret, biföll kammaren hvad utskottet i memorialet hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarne statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 82, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående utskottets utlåtande n:o 75 i fråga om anordnande af en förbättrad post- och personförbindelse mellan Sverige och kontinenten.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 83.

Vid föredragning af sammansatta stats- och bankouts-kottets sistlidne dag bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af väckta förslag om åtgärder för spridande inom landet af svenska statens obligationer, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Vid föredragning af bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 23, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 120 punkten af utskottets betänkande n:o 9 angående tullbevillningen, godkändes den i memorialet föreslagna voteringsproposition.

Vid föredragning af bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda betänkande n:o 24, i anledning af väckt motion angående särskild tillägsbevillning till betäckande af minskning i statsinkomster, för-anledd af ändringar i vissa delar af tullbevillningen, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

*Om rätt för
postsparban-
kens styrelse
att utgifva
räntebärande
obligationer.*

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och bankouts-kottets den 17 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt förslag om ändring i förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883.

Friherre Leijonhufvud, Sten: Jag skall icke vara mångordig nu i Riksdagens sista timmar, i synnerhet som utskottet afslagit min motion och ingen reservation är bifogad, men jag anser mig dock böra yttra några ord i frågan dels för att den icke i all tysthet skall begravas och i all synnerhet därför att jag hoppas, den i en annan form måtte framkomma vid en följande riksdag.

Egentligen stöder utskottet sitt afstyrkande på det af fullmäktige i riksgäldskontoret afgifna yttrande: »att om postsparbanken bemyndigades att utgifva räntebärande obligationer, en statsskuld skulle uppkomma, hvars förvaltning icke stode under Riksdagens inseende genom riksgäldskontoret». Jag tror, att den saken vore ganska lätt arrangerad, så att riksgäldskontoret kunde hafva sin hand med deri och Riksdagen sålunda utöfva inseende och kontroll öfver stats-skulden.

Sedermera anför utskottet, att utgifvandet af ifrågavarande obligationer »i viss mån skulle täfla med den riksbanken och de en-

skilda bankerna medgifna sedelutgifning». Jag tror icke detta, då dessa mindre obligationer äro räntebärande; och man kan icke föreställa sig, att den mindre bemedlade, som lägger sig till med dessa obligationer, skulle vara så tanklös att släppa ut dem i vaxling eller i handeln, då han sålunda skulle förlora dessa sina mindre besparingar, som han gjort sig mödan att samla.

*Om rätt för
postsparban-
kens styrelse
att utgifva
räntebärande
obligationer.
(Forts.)*

Beträffande att förvaltningsapparaten skulle blifva för vidlyftig, tror jag, att den i afseende å postsparbanken mycket väl kunde ordnas, så att den icke blefve för densamma betungande. Då man vet att i förordningen om sparbanker säges, att böckerna skola lemnas in årligen, tror jag tvärt om, att det skulle blifva en lättnad, om den finge lemna ut obligationer och räntan å dessa belopp uppbäras på förut för obligationsinnehafvarne angifna tider.

Då jag såg utskottets ärade ordförandes namn under betänkandet, kom jag att tänka på hans yttrande vid ett föregående tillfälle, att den förnämsta besparingen består i att tillvarataga det lilla. Det är just detta lilla jag i min motion åsyftat att få tillvarataget på sådant sätt, att det icke genast kommer ut i rörelsen, utan blir såsom en fond för dessa, hvilka jag tror äro i lika stort behof af de mindre obligationerna, som de stora kapitalen kunna hafva anledning att begagna sig af de större. Jag har intet yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och bankoutskottets den 17 och 18 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af väckta förslag dels om ändring i gällande instruktion för Riksdagens revisorer i hvad som rör deras befattning med statsverket, dels om antagande af instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riks-gäldsver-
ken.*

På hemställan af herr talmannen beslöts, att förevarande utlåtande skulle momentvis företagas till afgörande och mom. a) sålunda, att först paragraferna i den af utskottet föreslagna instruktion hvar för sig föredrogs, derefter rubriken och sist utskottets i momentet gjorda hemställan.

Mom. a).

Utskottets förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

§ 1.

Herr Nyström: Mot det föreliggande förslaget måste jag göra följande invändningar. Först och främst synes det mig icke fullt rätt att framlägga ett så pass vidlyftigt, så pass viktigt och framför allt så pass tvistigt förslag nu ett par dagar innan Riksdagens afslut-

*Frågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgäldsver-
ken.*

(Forts.)

ning. Många af kammarens ledamöter hafva farit hem, och de, som äro kvar, hafva må hända icke lust att intränga så mycket i detta förslags detaljer eller gifva det en sådan granskning, som nödigt vore. Också har man ju rätt att säga, att det icke är någon synnerlig brådska att nu bifalla motionärernas yrkande.

Mitt andra skäl mot det föreliggande förslaget är detta, att man der sammanfört saker, som icke höra samman, i det man gör den förändring att i *en* stadga föra tillsammans föreskrifter för revisionen af statsverket och föreskrifter för revisionen af Riksdagens verk. Det har redan förut framhållits, att dessa två revisioner till sin natur äro ganska olika. Redan den omständigheten, att den ena gäller Riksdagens verk och den andra statsverket borde vara skäl nog att hålla dem skilda; ty Riksdagen har i alla tider med mycken noggrannhet, ja, man kan säga med en viss jalousi, bevakat, att dess verk icke skulle i något afseende sammanblandas med statsverket, och nu vill man i afseende å revisionen göra en sådan sammanblandning. Men icke nog med detta, utan såsom vid ett föregående tillfälle för några dagar sedan visades är sjelfva revisionsförrättningen en annan, då det gäller Riksdagens verk än då det gäller statsverket. Det är åtskilliga funktioner, som äro öfverlätna åt revisionen för Riksdagens verk, som icke finnas och icke kunna finnas för statsverket, särskildt dessa, som afse att vissa förseelser skola upptagas till laga beifran, att det skall rådgöras med fullmäktige i vissa frågor, att det skall göras erinran mot fullmäktiges åtgöranden m. m. m. Dessa föreskrifter visa, att revisionerna äro af skild art, och det finnes sålunda icke skäl att sammanblanda dem, så mycket mindre skäl som man väl kan säga, att *i detta hänseende* de nuvarande föreskrifterna icke visat sig ofördelaktiga, utan tvärt om. Det finnes med ett ord intet skäl att ändra detta.

Innan jag öfvergår till den viktigaste af de föreslagna förändringarna, vill jag äfven påvisa, att i de olika paragraferna, 27 till antalet, äfven vidtagits en mängd andra förändringar, afvikelser från det nu bestående, som kunnat förtjena en annan pröfning än den, som nu kan komma dem till del, och som kunna utgöra skäl att yrka förslagets förkastande. Men det viktigaste skälet är dock detta, att den nya förordningen har från revisionen öfver statsverket borttagit det utmärkt goda hjälpmedel, revisionen nu har genom stadgandet i 5 §, der det säges, att en af statskontorets ledamöter skall förordnas att med nödiga upplysningar gå revisorerna till handa. Denna sakens ordning, närvaron af detta ombud för regeringen, närvaron af denne medlem från statskontoret är af oskattbar vikt och hjälp för statsrevisionen och allra närmast för ordförandena i de olika afdelningarna.

Jag ber herrarne tänka sig huru det går till. Under pågående revision är det någon af revisorerna, som, så att säga, »fastnar» på en fråga, som han åtminstone för tillfället icke kan reda. Han har då intet vidare att göra än vända sig om på stolen och fråga den närvarande ledamoten från statskontoret om råd, och i 2 fall af 3, vågar jag säga, upplöser denne genom ett enkelt påpekande hela frågan, häfver tvekan, och saken är utredd inom mindre tid. än jag behöft

för att berätta den. Detta är ett praktiskt sätt att reda saken, och nu vill man ersätta denna praktiska och förnuftiga ordning genom skrifter; revisionen skulle nemligen alltid hafva den förträffliga åtgärden att tillgå att kunna genom skrivelser till vederbörande, till hans excellens statsministern m. fl., möjligen med många omgångar få den upplysning, som man med nuvarande praktiska ordning får så att säga på stående fot. Det är högeligen märkvärdigt, att då för en gång i vårt statslif man hittat på en verkligen praktisk anordning, hvarigenom man kan undvika skrifter och omgångar, så är det just denna anordning man vill afskaffa och ersätta med något annat och sämre. Den värsta invändningen är dock, att om denne rådgifvande medlem från statskontoret icke finnes närvarande i revisionen, så blir det nog i de flesta fall ingen användning af denna vidlyftiga apparat med skrivelser till regeringen m. m.; utan i stället framkomma omogna revisionsanmärkningar, och detta är det värsta af allt, anmärkningar, hvilka skulle undanröjts genom en enkel påminnelse af den närvarande ledamoten från statskontoret. Nu vill man afskaffa honom och sätta i hans ställe antingen en hop skrifter eller, om dessa på grund af tungroddhet och vidlyftighet icke komma till stånd, en mängd omogna revisionsanmärkningar, som Riksdagen och statsutskottet i sin tur skola hafva besvär med att affifva. Detta kan icke anses vara någon fördel. Och jag får säga, att då saken så står och då hela denna anmärkning mot den nuvarande ordningen torde komma deraf, att den ene af motionärerna i revisionen blef onse med den rådgifvande medlemmen från statskontoret, så synes mig så väl upphofvet till reformyrkandet som skälen därför vara alldeles otillfredsställande. Man har sagt — hvilket herrarne äfven torde inse — att närvaron af en sådan ledamot från statskontoret är som närvaron af ett lefvande lexikon; detta är också i sjelfva verket den bästa beskrifningen på hans verksamhet, han är ett lefvande lexikon, som gifver upplysningar och förekommer en massa arbete, som annars skulle taga mycken tid. I de flesta fall komme hans frånvaro att åstadkomma mycket allvarsamma olägenheter. Jag anser således den föreslagna förändringen vara en gifven försämring. Nu vet jag ganska väl hvilka skäl som citerats för denna motion. Man har sagt, att 1885 års Riksdag beslöt samma sak så när som på en oväsentlig olikhet, hvarigenom frågan föll. Men det har blåst många vindar sedan 1885, och för min del tror jag, att sjelfva statsrevisionen fått en annan typ sedan dess, och de skäl, som då anfördes, kunna icke gälla nu. Hvilka voro för resten dessa skäl? Att den nuvarande anordningen strider mot 72 § riksdagsordningen, der det talas om en enda instruktion. Jag hemställer till kammaren, om icke här föreligger ett kollektivt uttryck, likasom då det kollektivt talas om »fullmäktig», »riksdagsman» med flera dylika uttryck. Från den sidan kan således intet skäl hemtas. Sedan komma bekvämlighetsskälen. Man kan trycka på en gång hvad som gäller gemensamt för alla tre revisionerna. Mine herrar, då det blott är fråga om att bespara ett antal ord, som man kan trycka på några rader, kan detta skäl icke väga tungt. Äfven förhandlingarne från föregående tillfällen, då frågan var före, påminna för öfrigt om att ganska allvarsamma invändningar gjorts

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgäldsver-
ken.*

(Forts.)

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgåldsver-
ken.*

(Forts.)

mot att sammanslä revisioner som äro skilda, revisionen af statsverket och revisionen af Riksdagens verk. Jag kan således icke inse, att någonting är att vinna genom en sådan sammanblandning. Och hvad framför allt beträffar att borttaga den rådgifvande ledamoten från statskontoret, är detta en gifven förlust, som kommer att försvåra, fördröja och försämra revisionsarbetet.

Kanske borde jag, innan jag slutar, upptaga det skäl, som en af motionärerna anført, då han, efter att först hafva påmint om, att revisorerna ega, i stället för den nuvarande enkla utvägen, detta utmärkta sätt att i händelse de behöfva muntliga eller skriftliga upplysningar begära af hans excellens statsministern öbefallning till vederbörande om de äskade underrättelsernas meddelanden, derjemte äfven talar om, att revisorerna skola vara fria och oberoende af denne medlem från statskontoret. Naturligtvis äro revisorerna lika fria och oberoende, som de böra vara. Det kan naturligtvis icke vara fråga om något annat beroende, än det, som ligger i att följa ett godtråd vid de tillfällen revisorerna anse sig böra i något ämne begära ett sådant af ledamoten från statskontoret. I andra ärenden äro de själfklart fullkomligt oberoende af honom. Man kan således icke med något slags skäl säga, att hans närvaro förminskar revisionens själfständighet. Och då således, herr talman, efter mitt tycke hela förslaget är en försämring i flera afseenden och i intet afseende någon förbättring, ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Tamm: Den förste talaren anmärkte, att detta förslag kom så sent. Detta beror helt enkelt derpå, att konstitutionsutskottet, såsom kammaren vet, hade ett förslag att behandla, der det gälde en omstöpning af hela statsrevisionen eller att få precis hvad den föregående talaren tyckte skulle blifva så bra; detta förslag gick nemligen ut på att skilja revisionen af statsverket från öfriga revisioner. Derpå svarade dock Riksdagen nej. Först då detta blifvit afgjort, har man kunnat företaga detta betänkande, och sedan kommo tullvoteringsarne som ytterligare bidrogo till dröjsmålet.

Jag tror icke, att man kan säga att, såsom jag tror den föregående talaren uttryckte sig, förslaget har kommit omoget fram. Det är dock en gång behandladt af Kongl. Maj:t och framlagdt af honom; det har vidare under ganska het sinnesstämning och ganska ifrig debatt blifvit i denna ganska kammare genomgånet, och det förslag, som nu föreligger, är detsamma som Första Kammaren då antog. Visserligen må det hafva bläst olika vindar sedan 1885, men man kan verkligen fråga: skall Första Kammaren nu hafva så ändrats, att den skall förkasta ett förslag, som då efter ganska noggrann pröfning antogs? Dessutom vill jag framhålla, att felet i de gamla instruktionerna ingalunda är, att de äro tre, utan felet är, att man för att få någon enhet i huru revisorerna skola handhafva sin revision får plocka den ena saken här och den andra der i de olika instruktionerna. Någon egentlig förändring af betydighet har icke vidtagits i de nuvarande bestämmelserna, men uppställningen är klarare, redigare, lättfattligare och, som sagdt, i enlighet med Första Kammarens beslut vid 1885 års riksdag.

Den hufvudsakliga anmärkning mot antagandet, som nyss framstälts, är borttagandet af bestämmelsen angående statskommisariens närvaro i statsrevisionen. Dervid anfördes af den föregående talaren en sak, som kunde hafva varit skäl att låta bli, nemligen att orsaken till motionens framkomst skulle vara den, att motionären personligen vore missbelåten med den för statsrevisionen tillförordnade ledamoten från statskontoret: att döma om den ene eller andre motionärens inre motiv i frågan höfves icke; motionen föreligger och skall endast *sakligt* bedömas; den nu berörda punkten har dessutom redan gått igenom två skärseldar, Kongl. Maj:ts och Riksdagens pröfning, och mot borttagande af statskommisariens gjordes vid föregående behandling af ärendet inga anmärkningar. Jag skulle för min del vara ändå mera benägen att taga bort denna ledamot från statskontoret, om jag trodde, att han utöfvade ett sådant inflytande och var af så oskattbart värde, som den föregående talaren nämnde, ty skulle man kunna säga, att han är så värdefull, måste han utöfva ett sådant tryck, som icke borde inom revisionen förekomma. Jag har själf suttit inom denna revision och själf sett motsatsen; jag erinrar mig ingen gång, som han togs i anspråk. I statsutskottet fans under en tid följd en dylik ledamot från statskontoret, men statsutskottet undanbad sig en person, som der befans vara till föga gagn och som under sådana förhållanden fruktlöst förnötte sin dyrbara tid. Statskontoret behöfver, såsom vi se af de ständigt återkommande ansökningarne om förstärkning i arbetskrafterna, alla de arbetskrafter det har; hvarför då taga bort denne ledamot från statskontoret, då han i revisionen icke är nödvändig? Beträffande att det skulle vara så beqvämt att hafva honom att tillgå, för att revisorernas anmärkningar ej skulle vara omogna, så må väl revisorerna själfva se sig för och Riksdagen se till att de ej insätta så omogna personer, att de behöfva en custos morum. Jag tror det vore bättre, om revisorerna litade mera på sig själfva än på statskommisariens, och att det skulle vara svårare att undvara honom här än i statsutskottet, kan jag icke finna. Jag tror således icke, att man på grund af denna förändring behöfver hysa någon fruktan, att statsrevisionens arbete skall i någon mån försämrast. Jag anhåller därför om bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 8 e. m.

Herr Bergström: Äfven jag, för min del, har åtskilliga anmärkningar emot det sammansatta utskottets förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken. Dessa anmärkningar äro af den vikt, att jag icke kan i oförändradt skick antaga utskottets förslag. Det lönar sig dock föga att, i detta skede af Riksdagen, söka tala för och genomdrifva de ändringar i förslaget, hvilka jag, för min del, skulle vilja göra för att kunna antaga det samma. Utskottets betänkande har kommit så sent, att kammaren verkligen icke har annat val än att antingen bifalla detta förslag

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riks-gäldsver-
ken.*

(Forts.)

Ifrågasatt ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.
(Forts.)

oförändradt eller ock att förkasta det. Detta säger jag icke såsom något klander emot utskottet; jag blott konstaterar ett faktum. Utskottets ordförande har ju nöjaktigt redogjort för anledningen till, att detta förslag så sent framkommit. Jag är dessutom öfvertygad om, att flertalet af kammarens ledamöter, med den brådska, som nu varit rådande, icke haft tillräcklig tid att studera detta betänkande; och att repliera på den kunskap, som man kan ega i denna fråga ifrån förhandlingarna år 1885, synes mig vara väl dristigt.

Utskottets ordförande sade, att Första Kammaren vid 1885 års Riksdag antagit ett förslag ungefär sådant som det föreliggande. Det är dock icke förhållandet. Kammaren antog visserligen särskilda delar af ett förslag, som blifvit utarbetadt af en komité, framlagdt af regeringen och tillstyrkt af sammansatt stats- och bankoutskott, men kammaren gjorde åtskilliga ändringar deri, och sedermera försökte det utskott, som haft att behandla ärendet, att åstadkomma ett sammanjemkningsförslag mellan de beslut, som Första Kammaren och dem, som Andra Kammaren fattat. Men detta sammanjemkningsförslag strandade i Första Kammaren, emedan de ändringar och jemningar, som utskottet till Första Kammarens fördel föreslagit, voro mycket obetydliga, hvaremot utskottet i de väsentligaste punkterna icke tagit någon hänsyn till denna kammarens åsikter, utan biträdt Andra Kammarens.

För min del instämmer jag i den förste talarens åsigt om lämpligheten deraf, att den nuvarande bestämmelsen i 5 § af instruktionen för revisorerne af statsverket får stå kvar. Jag kan nemligen icke dela herr P. Anderssons i Högkil åsigt, att den af Kongl. Maj:t förordnade ledamoten af statskontoret på något sätt kan inkräkta på revisorerne frihet. Jag tror att det äfven ifrån regeringens synpunkt är viktigt, att detta stadgande inflyter i den omredigerade instruktion, som utskottet föreslagit.

En annan anmärkning, som Första Kammaren gjorde i fråga om 17 § af komitéförslaget, var den, att revisorerne, om de beslöte sig för att göra en resa i landsorten och besöka något embetsverk, borde derom göra anmälan hos statsministern eller, om denne vore tjänstledig, hos statsrådets äldste i tjänst varande ledamot. Detta blef också Första Kammarens beslut. Men till detta beslut tog sammanjemkningsförslaget icke någon hänsyn, utan i detta bibehölls samma lydelse af paragrafen som förut. Nu hör jag till dem, som i hög grad betvifla lämpligheten och behofvet för revisorerne att resa land och rike omkring. Jag tror icke, att detta medför någon väsentlig nytta. Jag tillät mig att år 1885 karakterisera dessa resor mera såsom förlustelse- och gästningsresor, än såsom medförande någon egentlig nytta. Men så länge revisorerne få betaldt för dessa resor, lär väl ingen kunna hindra dem att resa. Hvad man dock kunde fordra, det är, att de icke träda in uti ett embetsverk och göra undersökningar, med mindre Kongl. Maj:t dertill lemnat sitt samtycke. Vår nuvarande talman, som år 1885 var vice talman, yttrade då några behjertansvärda ord, som jag skall be att få uppläsa. Dessa ord lydte: »Jag kan icke underlåta att erinra, att det är en viktig grundsats, som, enligt mitt förmenande, kammaren icke bör släppa, att Riks-

dagens delegationer icke hafva med annan myndighet att göra än *Ifrågasatt ny* regeringen, och att de icke böra hafva en i lag stadgad rättighet att *instruktion* direkt vända sig till statens embetsverk eller embetsmän. Denna *för Riksdagens revisorer* grundsats är redan erkänd i den nuvarande instruktionen för revisorerna och äfven hvad utskotten beträffar i 46 § riksdagsordningen.» *af stats-, banko- och riksgäldsverken.*

Jag tillät mig år 1885 omtala ett ledsamt fall, som inträffat vid 1873 års revision, då, på grund af rådande praxis, man af underordnad embetsman hade infordrat befästningsplanerna för Karlsborg. Denne var nog beskedlig att lemna statsrevisorerna dessa, och en af revisorerna satte sig ned för att kopiera dessa befästningsplaner. Tror man, att något sådant kan passera i ett annat land än vårt. Bestämmelser, som hindra sådant, böra verkligen inflyta i instruktionen.

(Forts.)

Jag kan icke heller finna annat, än att det är med revisorernas eget intresse förenadt, att det står i instruktionen, att om de skola resa omkring i landet, böra de derom genom statsministern underätta Konungen, på det han må kunna gifva sina embetsmän befallning, att tillhandagå revisorerna med upplysningar. Jag kan icke förstå annat, än att det råder en stor brist på öfverensstämmelse emellan å ena sidan § 15, som lyder:

»Finna revisorerna sig för sina göromål behöfva af någon Konungens embetsman eller af något statens verk eller inrättning inhemta muntlig eller skriftlig upplysning, begäre genom sin ordförande hos statsministern eller, om denne är tjänstledig, hos statsrådets äldste i tjänst varande ledamot Konungens befallning till vederbörande att meddela den äskade upplysningen»,

och å andra sidan § 8, som har följande lydelse:

»Revisorerna ega att, om de finna sådant för behörigt fullgörande af den dem åliggande granskningsskyldighet erfordras, samfäldt eller genom någon sin afdelning eller genom särskildt utsedde delegerade företaga besök hos eller resa till allmänt verk eller inrättning inom eller utom hufvudstaden.»

Här talas icke i denna senare paragraf om någon anmälan till statsministern, så att han kan föranstalta om någon befallning ifrån Konungen till vederbörande embetsmän att lemna revisorerna de upplysningar, om hvilka talas i 15 §. Jag får förklara, att om herrar revisorer göra Örebro äran af ett besök och komma upp på mitt embetsverk, skola de få gå omkring och se på lokalerna, men begära de någon upplysning eller någon muntlig förklaring, hvarom § 15 handlar, och jag icke har fått någon befallning att meddela revisorerna erforderliga upplysningar, så svarar jag: »Så och så ser lokalen ut, men vidare inlåter jag mig icke med herrarne».

Jag kunde hafva än flera anledningar till anmärkningar, men jag vidblifver mitt yttrande, att man icke kan på en flygtig kännedom om detta viktiga betänkande bifalla detsamma. Då, såsom sagdt, det icke är tid att genomföra de förändringar i instruktionen, som borde införas, är det lämpligast att hela betänkandet afslås, och för att vinna detta yrkar jag afslag på den nu föredragna första punkten.

I detta anförande instämde friherre *Klinckowström*.

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgäldsver-
ken.*

(Forts.)

Herr Tamm: Det, som af den siste talaren yttrades, tror jag icke var med förhållandet öfverensstämmande. Han sade nemligen, att det förslag, som år 1885 antogs af Första Kammaren, innehöll helt andra ändringar än det nu föreliggande, men gå vi igenom alla dessa paragrafer, så skola vi finna, att § 2 ändrades i enlighet med Första Kammarens beslut, § 3 ändrades i enlighet med Första Kam-
marens eller, såsom man rättare kan kalla det, herr Bergströms beslut, emedan han dikterade hvarv enda beslut i denna fråga. I § 8 är förhållandet samma. I § 15, som utgjorde kärnpunkten, om hvilken striden 1885 stod, har äfven herr Bergström dikterat beslutet. Det finnes emellertid en punkt kvar, som icke öfverensstämmer med Första Kammarens efter herr Bergströms diktamen antagna beslut, och det är § 17, som rör af revisorerna beslutade resor. »Om revisorerna besluta resa till utom hufvudstaden beläget verk eller inrättning, som hör till den dem äliggande revisionen, böra revisorerna derom göra anmälan.» Det är denna §, som står emellan det beslut, som Första Kammaren år 1885 fattade och det, som nu föreligger. Men det är en betydlig skilnad mellan då och nu, som också anmärktes under diskussionen, deruti att den 15 § är ändrad i enlighet med Första Kammarens beslut, hvilket icke var fallet i 1885 års sammanjemkningsförslag. Ty der står precis såsom en garanti mot revisionens ingrepp på Kongl. Maj:ts förvaltningsområde det, som af den föregående talaren omnämnes. Vidare innehåller den 8 § en ny garanti att hvarje beslut om en sådan resa skall beslutas in pleno framställning derom göras af ordföranden. Det är således icke någonting i detta afseende, som går emot Första Kammarens beslut. Herr vice talmannens yttrande under den förra diskussionen, hvilket den siste talaren uppläste, rör icke § 17, utan det rörde § 15, som nu blifvit ändrad i öfverensstämmelse med Första Kammarens beslut och mening. Om den 17 § finnes i hela protokollet blott ett enda yttrande, och det var af kammarens dåvarande vice talman, hvilken nu sitter här såsom talman, och han förklarade, att han vid den 17 § fäste mindre vikt än vid den 15 §. För öfrigt hafva de passerat igenom alldeles samma skärseld, och det var just på herr Bergströms yrkande, som Första Kammaren då fattade sitt beslut och vidhöll det, när kammaren förkastade sammanjemkningsförslaget. Detta förkastades på den grund, att icke sammanjemknningen, som då leddes af friherre Åkerhielm, tog Första Kammarens beslut i § 15. Nu är detta taget och förhållandet är således, att i nu föreliggande förslag till instruktion uteslutande hänsyn tagits till Första Kammarens mening och beslut år 1885. Det skulle således vara den 17 §, hvarom tvifvel skulle uppstå. Denna paragraf rör, som sagdt, revisorernas resor. Men när nu ett beslut att företaga en resa icke kan fattas annat än in pleno, och när vidare det står i § 15: »Finna revisorerna sig för sina göromål behöfva af någon Konungens embetsman eller af något statens verk eller inrättning inhemta muntlig eller skriftlig upplysning, begäre genom sin ordförande hos statsministern eller, om denne är tjänstledig, hos statsrådets äldste i tjänst varande ledamot Konungens befallning till vederbörande att meddela den äskade upplysningen», tyckes faran att utesluta § 17 i 1885 års förslag så-

som efter nu vidtagna förändringar onödig, icke vara så stor, hvilket ju ytterligare praktiskt bekräftas och bestyrkes af det emottagande, som vi hörde nyss skulle komma revisorerna till del vid besök i Örebro.

Hvad slutligen sakförhållandet vid dessa resor, som omtalas i § 17, beträffar, kan jag knappast fatta, hvarför revisorerna skola hafva rätt att utan vidare besöka alla inrättningar inom Stockholm, men vara nödsakade att begära tillstånd, då deras besök gäller embetsverk, som ligga *utom* Stockholm. Dessa resor kunna, enligt mitt förmenande, icke tagas bort. De förefinnas redan i § 7 i instruktionen för riksgäldskontoret. Således, äfven om detta förslag till instruktion, som i utskottets betänkande föreligger, förkastas, vinner ingen garanti mot dessa besök, ty § 7 blir ju då den gällande. Herrarne kunna icke uträtta någonting i detta afseende, man må antaga paragrafen eller icke, resorna stå qvar i alla fall. Jag skall i detta fall be att få tillägga, att dessa resor dock icke varit så alldeles onyttiga, ja, herrarne veta sjelfva, att resor ofta kunna vara nyttigare än sammanträden, derpå hafva vi ett färskt exempel från Karlsborg. Jag tror dessutom, att dessa resor mängen gång kunna åstadkomma, att anmärkningar förfalla och, om det förut funnits någon misstro, ofta genom ett besök denna blifvit undanröjd och derigenom äfven många omogna anmärkningar inbesparats. Jag kan emot herr Bergström 1892 stödja mig på herr Bergström år 1885 och Första Kammarens beslut.

Ifrågasatt ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

(Forts.)

Herr Fränckel: Jag tillät mig begära ordet i denna fråga, då jag deltagit i dess behandling inom det sammansatta utskottet, och då jag anser att, ehuru tiden är långt framskriden, det icke torde vara någon svårighet för kammaren att bilda sig ett omdöme om, huru vida den förändrade instruktionen bör antagas eller icke. Jag kan icke ställa mig på den ståndpunkt, som den näst siste talaren gjorde, att jag af beqvämhetsskäl och därför att denna fråga, såsom synes, måst framkomma så sent, skulle vara berättigad att icke låta den få den grundlagsenliga behandling, som den har rättighet att få, hvilket naturligtvis icke kan anses vara fallet, om man icke vill granska densamma. Dertill anser jag den vara så mycket mer berättigad, då ju ett förslag i detta fall redan förelegat, och jag kan således icke finna det vara något skäl, såsom här sades, att vilja utan vidare afslå den förändrade instruktionen, därför att tiden skulle vara för långt framskriden för en behandling af densamma.

Går jag nu till sjelfva hufvudfrågan, är det vil alldeles odisputabelt, att det, på sätt redan komitén och äfven Kongl. Maj:t i sitt förslag motiverat, skulle vara af stor fördel att få en *gemensam* instruktion för de ifrågavarande tre verken. Det torde för denna kammarare vara af så mycket större vikt, att en sådan instruktion ju förr dess hellre kommer till stånd, på det att icke en sådan oegentlighet måtte komma i fråga, som senast här behandlades, att nemligen skilja revisionen af riksbanken och riksgäldskontoret från revisionen af statsverket, hvilket jag anser vara orätt att göra. — Om således en gemensam instruktion bör åstadkommas, hvad är det då för en förändring, som varit ifrågasatt, som skulle vara så farlig att utan vidare

Ifrågasatt ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.
(Forts.)

antaga? Här har redan påvisats, att förslaget i sina grunddrag öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts förslag, och de ändringar, som blifvit gjorda, äro, som motionären äfven säger, i full öfverensstämmelse med det förslag, som Första Kammaren redan antagit. Den enda skillnad, som i detta fall förelåg år 1885, var att man hade en annan redaktion af 15:de paragrafen. Men denna paragraf är nu redigerad så, som Första Kammaren, på förslag af herr Bergström, antagit den. I detta fall kunna således inga olägenheter möta. Dessutom är § 17 utesluten och den finnes icke heller i den nu gällande instruktionen.

En annan tvistepunkt är frågan om ändring i afseende på statskommisariens närvaro vid revisionen. Det torde dock vara tvifvel underkastadt, huru vida detta må fortfarande kunna anses såsom en fördel eller ens behöfligt, då Kongl. Maj:t i det förslag, som han, på grund af komiténs utlåtande, afgifvit till Riksdagen, har ansett denna fråga böra lösas på det sätt, som nu skett, att nemligen, om revisorerna i detta fall liksom i andra önska något biträde, skall detta begäras på samma sätt som ifrån de andra embetsverken. Om detta således fortfarande anses af behofvet påkalladt, kan det ske, men endast i den form, som finnes föreskrifven uti instruktionen. Ehuru jag för min del, under det år jag haft äran att vara statsrevisor, funnit att hans närvaro var nyttigt, kan jag dock icke finna, att den är absolut nödvändig, så att den icke skulle kunna begäras på samma sätt som i andra fall.

En annan olägenhet, som opponenterna i dag framhållit, är att revisorerna skulle vara berättigade att företaga resor. Jag kan icke finna annat än att äfven de föregående instruktionerna medgifvit revisorerna detta. De hafva under åtskilliga år företagit så beskaffade resor. Hvad nyttan af dessa resor beträffar, har jag ju alldeles för liten erfarenhet i ämnet, men af hvad jag hört af föregående revisioner och äfven på grund af min egen erfarenhet, tror jag, att det vore ett mycket stort tillbakagående, om man förbjöde revisorerna att, inom vissa gränser, företaga dessa resor på sätt hittills skett. De olägenheter, som den föregående talaren påvisade, att revisorerna möjligen skulle inställa sig på ett ställe utan att vara vederbörligen anmälda och der röna ett så beskaffadt mottagande, att de icke finge se hvad de önskade, torde just vara ett korrektiv mot att de icke vidtaga så beskaffade resor åt sådant håll, der de icke få hvad de önska utan att vara vederbörligen anmälda. Jag kan således icke underkänna behofvet af att dessa resor, inom vissa gränser, företagas, då all möjlig trygghet för öfvergrepp af revisorerna i detta fall redan förefinnes i instruktionen, att nemligen dessa resor icke få beslutas annat än in pleno, hvadan icke någon revisor kan efter egen smak göra visiter å revisionens vägnar.

Se vi vidare på frågans läge, sådan den föreligger i afseende på Andra Kammarens önskningsar, är det odisputabelt, att en instruktion för revisorerna, sådan den nu föreligger och deri medgifvande blifvit gjordt i afseende på Första Kammarens önskningsar rörande 15 paragrafen, synes hafva all utsigt att vinna Andra Kammarens bifall. Då skulle således en verklig instruktion, förberedd på detta sätt, dels genom komiténs och dels genom Kongl. Maj:ts förslag och med de

förbättringar, som från Första Kammaren beslutats, nu kunna vinna Riksdagens bifall. Alla skäl tala väl då för, att man icke af ett så underordnadts motskäl, som här framhållits, bör förkasta hela förslaget. Det vore orimligt begärdt, att kammaren skulle i en så lång instruktion som denna fatta beslut, i fall icke ärendet blifvit så många gånger förut grundligt och på det lämpligaste sätt behandladt. Men då så är förhållandet, tillåter jag mig på de skäl, jag nu anfört, att yrka bifall till utskottets förslag.

Ifrågasatt ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

(Forts.)

Herr Bergström: Väl är jag icke i tillfälle att lemna någon statistisk redogörelse för huru många ledamöter af 1885 års riksdag ännu sitta kvar i kammaren, men jag är öfvertygad om att det är ett fåtal, och det hjälper således alls icke att åberopa förhandlingarna vid nämnda riksdag. Om jag kunde fråga en hvar af de nu närvarande kammarledamöterna, om de läst igenom den diskussion, som då egde rum, skulle de säkerligen alla ärligt svara nej. Ingen har genomläst den, utom möjligen utskottets ledamöter. Hvad tjenar det då till att tala om förhandlingar, hvilka egt rum för 7 år sedan? Jag vill icke karakterisera detta åberopande såsom det borde karakteriseras.

Utskottets ärade ordförande tillät sig att göra mig den stora äran att flera gånger tala om att jag dikterade för kammaren det och det. Men, mine herrar, jag dikterade ingenting, utan blott framställde mina ändringsförslag. Jag hade goda medkämpar, hvilka dels understödde mig och dels kommo fram med sjelfständiga anmärkningar.

Den siste talaren har icke reda på hvad som passerade år 1885, det framgick tydligen af hans yttrande. Då stadgades det i förslaget till instruktion, att om Riksdagens revisorer ville göra någon resa, skulle de, *»der så lämpligen kunde ske»*, derom göra anmälan hos Kongl. Maj:t. Då tyckte man ännu att anständigheten bjöd att man anmälde det hos Kongl. Maj:t, och på yrkande af två ledamöter af Första Kammaren (jag tror till och med att de båda sutto i utskottet) beslöt kammaren att utesluta dessa ord *»der så lämpligt kan ske»*. Kammaren ansåg, att det alltid kunde ske och kammaren beslöt att dessa ord skulle utgå. Men då kvarstod revisorerernas skyldighet att, när de ville göra resor i landsorten, derom göra anmälan hos Kongl. Maj:t, och det finnes ett mycket giltigt skäl för det. Ty såsom jag nämnde, skrifver Kongl. Maj:t till embetsmännen och befaller dem att i hvad på dem ankommer tillhandagå revisorererna med upplysningar, men utan en sådan befallning finnes uti instruktionen icke någon bestämmelse, som berättigar revisorererna att kräfva någon handräkning af embetsmän. Hvad denna paragraf, angår, så vidhöll kammaren, när sammanjemkningsförslaget framkom, sitt beslut eller den redaktion, som kammaren gifvit åt paragrafen. Således skulle ovilkorligen för en resa i landsorten krävas anmälan hos Kongl. Maj:t. Detta beslut fattades till och med på yrkande af dåvarande vice talmannen, vår nuvarande högt ärade talman. Denna sak får icke förefalla allt för obetydlig. Det är verkligen nödvändigt att uppehålla grundsatsen, att Riksdagen och dess delegationer icke annat än i nödfall sätta sig i omedelbar förbindelse med statens embetsmän. Det

Ifrågasatt ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken. blir eljest ett sammanblandande af den lagstiftande och verkställande magten. Jag kan icke finna annat, än att det redigaste och bästa är att afslå förslaget; herrar motionärer kunna ju nästa riksdag taga upp sitt förslag igen. Utskottet kan då komma in med sitt betänkande i god tid, så att man får tillfälle att studera det och föreslå de ändringar, hvilka man önskar, men vid dess nuvarande skick tror jag det vara något obetänksamt af denna kammare att bifalla ett sådant förslag, hvarom endast en flygtig kännedom kunnat vinnas.

(Forts.)

Jag förnyar mitt yrkande om afslag.

Herr Törnebladk: Då jag deltagit uti 1884 års komité för behandlingen af detta ärende, har jag ansett mig också böra yttra några ord i förevarande fråga.

Jag erkänner, att det är en olägenhet, att frågan kommit så sent fram för Riksdagen, och det är mycket möjligt, såsom den siste ärade talaren sade, att åtskilliga och kanske rätt många af kammarens ledamöter finnas, hvilka icke hunnit genomläsa betänkandet. Ja, det är nu något, som verkligen inträffar under riksdagarne, och i synnerhet i slutet af dem. Jag undrar, om vi förra året skulle hafva sagt, att vi icke ville taga lagutskottets förslag till sjölag, därför att åtskilliga af kammarens ledamöter icke läst det, hvad den ärade ordföranden i lagutskottet då skulle hafva sagt, och emellertid togs det, utan att en diskussion ens så lång som den, hvilken egnats åt det förslag, som nu är före, egde rum.

För öfrigt må anmärkas, att Riksdagen sjelf behandlat frågan förut, att den behandlats af regeringen år 1885, nu, liksom då, af utskott och, åtminstone med hänsyn till den sena tiden, temligen grundligt af kammaren.

Att det skulle vara en sammanblandning uti detta förslag mellan revisionerna af statens verk och af Riksdagens verk, är icke fullt riktigt. Det är ingen annan sammanblandning än den, som grundlagen sjelf i och genom stadgandet om revisions förrättande har gjort. Tvärt om är här skildt så mycket som möjligt, och man behöfver icke uti instruktionen för revisorerna af riksbanken och riksgäldskontoret söka efter, huru statsrevisorerna skola bära sig åt, när de skola revidera eller hvilka skyldigheter och rättigheter i vissa fall äro förenade med denna revision, såsom nu är fallet, ty nu förefinnes i detta afscende en verklig sammanblandning. Genom detta förslag blefve det, såsom sagdt, ingen annan förening än den, som grundlagen sjelf stadgar, men en skilnad så till vida, att de gemensamma bestämmelserna förekomma för sig och de särskilda för sig.

Vidare ber jag få nämna, att hvad det beträffar att göra anmälan om tillämnade resor, har jag ingenting deremot, tvärt om tror jag, att det stadgandet mycket väl kunde stå kvar, men följderna af att det icke står der, är helt enkelt den, att om revisorerna komma till ett verk och icke gjort en dylik anmälan, eger det verket, om det så vill, att stänga revisorerna ute. Detta är verkets fullkomliga rättighet. Vilja icke revisorerna utsätta sig för denna risk, är det ju en helt enkel sak att göra anmälan och begära föreskrift för vederbörande att mottaga revisorerna och gå dem till handa. Att det skulle

blifva någon fara, att Riksdagens delegationer skulle komma att utflyta på eller träda i omedelbar beröring med statens verk, kan jag icke inse. Ty dels ligger korrektivet häremot i författningarna, och dels torde herrarne veta, att sådant sker hela riksdagen igenom och att statens verk och inrättningar äro ytterst tacksamma för att få sätta sig i omedelbar beröring t. ex. med statsutskottet. Statsutskottet vänder sig visserligen icke till den förordnade regeringsledamoten, när det hemställer om att få gå och se t. ex. på Karolinska institutets byggnader eller något dylikt, helt enkelt därför, att denna långa omväg vore opraktisk. Men är det så, att revisorerna skulle vilja göra något öfvergrepp, kvarstår alltid den motsvarande rättigheten på andra sidan, att vägra revisorerna tillträde. så att jag tror att man hvarken i det ena eller andra afseendet har någonting att frukta.

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgäldsver-
ken.*

(Forts.)

Hvad beträffar den tillförordnade ledamoten af statskontoret, vill jag erinra derom, att precis samma stadgande har funnits förut rörande statsutskottet. Detta stadgande har blifvit borttaget utan att, så vidt man kunnat se, någon olägenhet uppstått, och min erfarenhet från de två revisioner, jag deltagit i, är den, att ombudet mycket väl skulle kunnat hafva varit frånvarande, utan att någon skada uppstått för revisionen — det kan ju vara olika vid olika tillfällen. Det var också regeringens åsigt 1885.

Hvad det nu angår att förhastad sig, så kan jag fullkomligt gå in på att under den hetsjagt, som råder mot slutet af riksdagen, det kan vara svårt att besluta sig för det ena eller andra, men min öfvertygelse är den, att om vi icke nu taga detta förslag, få vi aldrig ett så godt förslag, ett så moderat förslag och ett, som så tillfredsställer Första Kammararens önskningsar i afseende på revisionen, som det nu ifrågavarande.

Jag anhåller om bifall till paragrafen.

Herr Cederberg: En högt ärad talare har yttrat, att kammaren nu år 1892 är icke densamma som kammaren 1885, därför att största delen af kammarens nuvarande ledamöter icke tillhörde kammaren 1885. Detta kan vara riktigt, men den ärade talaren från Örebro, han sjelf måtte väl vara densamme nu som 1885. Denne talare anmärkte då, mig veterligt, icke något i afseende på borttagandet af bestämmelsen rörande den ledamot från statskontoret, som är närvarande vid revisionen. För egen del var jag, då frågan i denna del behandlades inom utskottet, ytterst tveksam, huru vida det kunde anses lämpligt att utesluta honom eller icke. Då jag sjelf icke egde någon erfarenhet härom, sökte jag att från de ledamöter af utskottet, hvilka hade varit medlemmar af statsrevisionen, derom erhålla kännedom. De flesta voro ense derom, att han var behöflig för ärendenas gång, men en utskottsledamot påstod motsatsen, nemligen att han var oundgängligen behöflig. Samme ledamot fick dock för några dagar sedan här i kammaren af den förste talaren i ordningen det vitsordet, att han var den minst nitiske bland statsrevisorerna, under det att jag tror att samme förste talare å sin sida erhöi det vitsordet, att han var alldeles för mycket nitisk. Jag anser mig därför icke

Första Kammararens Prot. 1892. N:o 44.

I frågasatt ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.
(Forts.)

berättigad att anse någon af dem såsom auktoritet i frågan, de hafva neutraliserat hvarandra, om jag så får uttrycka mig. Hvad nu således frågan om denne statskontorsledamot beträffar, anser jag för min del temligen konstateradt, att han icke är för revisorerna behöflig och att han kan ersättas med tillhjälp af den utväg, som på grund af 15 § i den föreslagna instruktionen står revisorerna till buds. För öfrigt vore det väl egendomligt, om detta års Första Kammare skulle hafva en så motsatt åsigt mot 1885 års Första Kammare, att man nu skulle alldeles komplett gå ifrån hvad som då beslöts. Det skulle, fruktar jag, se ut som en nyck, och kanske vore det så också. Jag medgifver, och den ärade talaren från Örebro har äfvenledes påvisat, att Första Kammaren 1885 beslöt i afseende på den paragraf, hvilken nu har n:o 8, ett tillägg, hvilket för närvarande icke finnes der, men detta är icke en ändring i sak, utan endast en redaktionsförändring; ty det är alldeles gifvet, såsom samme talare äfven påpekat, att om revisorerna besluta en resa och komma till ett embetsverk utom Stockholm och der begära upplysningar utan att de, i enlighet med 15 § skaffar sig rätt dertill, kan embetsverket stänga sina portar för revisorerna, om det så vill.

Det är således enligt mitt förmenande alldeles onödigt, att detta stadgande, som man nu håller på, finnes i 8:de paragrafen, ty det finnes faktiskt i den 15:de. I öfrigt instämmer jag uti hvad herrar Fränckel och Törnebladh yttrat och anhåller om bifall till den föredragna punkten.

Herr Alin: I fall saken låge på samma sätt som den låg den här dagen 1885, skulle jag mycket väl kunna förstå de anmaningar, som ställas till kammaren att icke frångå den åsigt kammaren förut uttalat i frågan, men vi äro nu sju år längre fram i tiden och detta torde ega något inflytande på den föreliggande frågan, nemligen ur den synpunkten, att kammarens ledamöter nu i allmänhet icke äro så inne i frågan, som då sammanjemkningsförslaget 1885 framkom. Herr Törnebladh har framhållit att saken är så väl utredd: ett komitéförslag, en kongl. proposition, ett sammansatt utskotts betänkande, diskussion i kamrarna, och så till sist detta utlåtande. Ja, mine herrar, allt det der är godt och väl, om nemligen kammarens ledamöter varit i tillfälle att genomläsa och begrunda alla dessa handlingar. Förhållandet är dock, att detta utlåtande låg på våra pulpeter först i förgår, och hvad innehåller det? Jo, föga mer än hänvisning till de handlingar som förelågo och de förhandlingar, som egde rum år 1885. Under sådana förhållanden förefaller det mig något underligt, att man kan säga något sådant som att ett beslut som skulle innebära, att kammaren förkastade förslaget för att besinna sig derpå, skulle, då det ställes i motsats till hvad som skedde 1885 kunna påstås vara diktadt af en nyck. Hvad angår herr Fränckels tal om förslagets »grundlagsenliga» behandling, så har väl icke någon satt i fråga, att det skulle behandlas på annat än grundlagsenligt sätt. Förslaget har blifvit behandladt af utskott, utskottets utlåtande har blifvit i vanlig ordning bordlagdt, är nu föremål för diskussion, hvarunder yrkande dels om bifall, dels om afslag blifvit framställt, allt i full

öfverensstämmelse med grundlagens föreskrifter. För öfrigt ber jag att i allt väsentligt få instämma med hvad som blifvit sagdt af herrar Nyström och Bergström. Men jag vill tillägga ännu något.

Det är visst icke endast vid uteslutandet af den paragraf, som angår statskommissariern, eller af den bestämmelse, som fans i det förra förslaget och enligt hvilket revisorerna skulle hos statsministern göra anmälan när resa skulle företagas, som jag fäster mig vid. Äfven positiva bestämmelser finnas, hvilka jag anser vara af så stor betydelse, att kammaren ej bör så här på stående fot vara med om att gå in på dem. Dervid är först och främst att märka den 8 §, som legaliserar de resor, mot hvilka så mycket blifvit anmärkt och med afseende på hvilka det väl torde kunna sägas, att ingenting har i högre grad bidragit att leda revisionen in på områden, hvarest den grundlagsenligt ej har någonting att skaffa, och derigenom ledt vårt konstitutionella lif in på vägar, som kunna komma att visa sig vara af mycket förderbringande art. Jag ber att i sammanhang härmed få påpeka en förändring i nu gällande bestämmelser, som är af sådan betydelse, att jag har svårt att fatta, huru utskottets ärade ordförande kunde säga något sådant som att hvad här föreslås är hufvudsakligen hvad som står i den nuvarande instruktionen och att det är egentligen i formelt hänseende, som de föreslagna ändringarna hafva någon betydelse. Uti 2 mom. af 7 § i nu gällande instruktion för statsrevisorerna heter det så här: »finna revisorerne något af Riksdagen fastställt anslag vara öfverskridet eller draget till annat ändamål, än det af Riksdagen föreskrifna, eller ock något i öfrigt vid förvaltningen att erinra, så skola de sådant allt i samma berättelse anmärka och fullständigt utlåtande i ämnet afgifva.» Allt detta står i en punkt. I motsvarande paragraf af det nu föreliggande förslaget (§ 16) står: »I denna berättelse skall äfven anmälas: a) om revisorerne finna något af Riksdagen fastställt anslag vara öfverskridet eller draget till annat ändamål än det af Riksdagen föreskrifna; b) hvad i öfrigt är att erinra vid statsförvaltningen.»

Derigenom att punkten sålunda är uppdelad i moment och genom att man utbytt ordet »förvaltningen» mot »statsförvaltningen», har man enligt min åsigt i stadgandet lagt in en helt ny betydelse. Såsom ordet »förvaltningen» förekommer i nu gällande stadgande, afser det tydligen att beteckna medelförvaltningen, men så som det förekommer i det nu föreslagna mom. b), har det tydligen icke denna betydelse, utan betecknar hela statsförvaltningens stora område och kommer derigenom att ytterligare leda revisionen till och legalisera dess verksamhet på områden, der revisionen icke enligt grundlagens 72 § har någonting att beställa.

Jag ber för öfrigt att få påpeka den förändring, som är föreslagen i afseende på stadgandet i nu gällande 1 §, hvilket lyder så: »Riksdagens revisorer skola tillse, det dem i behörig ordning tillhandahållas 1:o de för år afslutade, af föregående revisorer icke granskade räkenskaper öfver alla medel, af hvad beskaffenhet som helst, ordinarie eller extra ordinarie, som genom allmänna bidrag tillkommit eller genom traktater med främmande magter riket tillflutit — — —»; i det nu föreliggande förslaget heter det: »de för år afslutade, af

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgäldsver-
ken.*

(Forts.)

Ifrågasatt ny föregående revisorer icke granskade räkenskaper jemte tillhörande instruktion för Riksdagens revisorer af statsbanko- och riksgäldsverken. sammandrag öfver alla medel, som tillkommit genom allmänna bidrag eller till statens verk och inrättningar *annorledes influtit.*» Detta är en bestämmelse af det allmänna innehåll, att jag tror man bör vara mycket betänksam, innan man låter dem inflyta, då derigenom skulle medgifvas statsrevisorerna ovilkorlig rätt att infordra räkenskaper angående t. ex. en enskild donation till ett statens verk eller inrättning, äfven om gifvaren uttryckligen förbehållit sig, att den skall stå under den ifrågavarande inrättningens uteslutande förvaltning och inseende.

(Forts.)

Den tid, man haft att granska det föreliggande förslaget, har varit så knappt tillmätt, att det väl kan tänkas, att deremot finnes åtskilligt att anmärka utom hvad nu blifvit framhållet. Men i alla händelser synes mig det som redan är anmärkt af föregående talare och nu af mig vara af den art, att jag hemställer, huru vida ej kammaren i denna scena riksdagstimme, och då bänkarna äro så fåtaligt besatta som nu, bör noga besinna sig, innan den beslutar sig för en sådan åtgärd som antagandet af detta förslag. För öfrigt, mine herrar, hvilken olycka inträffar, om vi ej antaga det? Vi hafva den nu gällande instruktionen att tillämpa, och anser man det angeläget att ersätta denna med en ny, kan ju saken tagas upp igen vid nästa riksdag.

Jag instämmer med dem som yrkat afslag.

Herr Ekenman: Kammaren torde efter den långa debatt, som egt rum och under hvilken blifvit sagdt så godt som allt, som låter säga sig både för och emot saken, vara trött på frågan, hvarför jag, af skyldig uppmärksamhet mot kammaren, skall försöka fatta mig helt kort.

Jag ber att få säga, att äfven jag var, då denna fråga förekom i det sammansatta utskottet, ganska tveksam. Man bör också, enligt min mening, vara mycket varsam, då det gäller förändringar af lagar och förordningar. Ja, man bör i allmänhet gå till väga med försigtighet, då det gäller att ändra något bestående.

Hvad som under debatten här tyckes hafva utgjort hufvudfrågan, är, huru vida fortfarande bör inrymmas plats i revisionen åt kronans ombud, statskommisarien. När jag nu vid de senaste årens statsrevisioner haft tillfälle att arbeta tillsammans med en i det afseendet synnerligen framstående och utmärkt man, hvilken på allt sätt varit revisionen till gagn och nytta, är min tvekan äfven af denna anledning ju lätt förklarad. Då jag emellertid erinrade mig, att frågan redan år 1885 af Riksdagen blifvit behandlad, genomgick jag protokollen från förhandlingarne då, och jag måste erkänna, att sedan jag genomläst dem och särskildt den ärade representantens för Örebro län särdeles utmärkta anföranden, kunde jag icke längre vara tveksam om, att jag borde frånse mindre betänkligheter och so saken mera i stort och söka efter hvad som kunde vara erforderligt och nyttigt. Jag tror också att hvar och en tvekande, om han gör sig besvär att läsa igenom dessa rent af ypperliga anföranden, måste komma till samma resultat som jag. Här är ju också icke fråga om att skapa

något nytt och öfverlemna någon större magt åt revisorerna. Visserligen icke! Här är egentligen fråga om att på ett mera lättfattligt och lämpligt sätt sammanföra förut spridda stadganden. Detta är frågans hufvudsakliga innebörd, och om man vill hafva gemensam instruktion för revisorerna af statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret, är det svårt att inrymma denna bestämmelse om statskommisarien. Då frågas: är det nödvändigt att en sådan person är närvarande i revisionen? Ja, att det är nyttigt att man har en sakkunnig man, som lemnar upplysningar, derom kan icke vara mer än en mening, men om det är nödvändigt att han tillsättes i denna form, det öfverlemnar jag åt kammaren att bestämma. Sålunda egentligen detta: hvilket är mest nödvändigt: antingen att en gemensam instruktion utfärdas eller att kronans ombud vid revisionen af statsverket bibehålles. Kongl. Maj:t har sjelf i sin nådiga proposition till Riksdagen år 1885 borttagit rätten för kronan att i revisionen för statsverket hafva detta ombud.

Det föreliggande förslaget får ej heller fattas såsom en enskild ledamots motion, ty det har ju från början varit Kongl. Maj:ts proposition, uti hvilken Första Kammaren vidtagit vissa ändringar. Sådant förslaget sedermera af denna kammare antagits, föreligger det, och frågan gäller nu om det bör åter antagas. Förberedande arbeten, mycket grundliga förarbeten, äro gjorda, och efter det har man kommit derhän, att man ansett det vara lämpligt.

Jag ber att med dessa ord få säga, att jag fått den uppfattning, att den föreliggande instruktionen mycket väl kan och bör antagas af kammaren äfven denna gång, ty några förändrade förhållanden hafva uti här ifrågavarande hänseende icke inträffat, sedan Första Kammaren år 1885 antog förslaget, som då afböjdes af Andra Kammaren, hvilken nu åter synes vilja foga sig efter Första Kammarens då uttalade mening.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag erkänner mig vara bland dem, som icke haft tid att sätta sig på nytt in i denna fråga. Jag har varit inne en gång i densamma, men mycket deraf har nu fallit mig ur minnet. Jag har emellertid att emot det föreliggande förslaget uttala en och annan betänklighet. Det är, säger man, endast fråga om att sammanföra åtskilliga i nu gällande instruktion förekommande spridda stadganden. Men vid ett dylikt sammanförande är det svårt att undvika förändringar, dessutom är det icke alldeles gifvet att man är så nöjd med nu befintliga bestämmelser, att man icke möjligen kunde önska en och annan förändring, och då är skäl se till att ändringarna gå i den önskade riktningen. Det är sagdt att genom detta förslag skulle man legalisera revisorernas resor. Redan deri ligger, enligt min uppfattning, ett fel. Man har talat om deras rätt att resa till verk och inrättningar, naturligtvis för att granska och se till hvad der kan vara att anmärka; men så vidt jag förstår, lyda dessa helt och hållet under den verkställande, ej under den lagstiftande magten. Redan der ha vi ett inträngande på den verkställande magtens område, som jag tror icke är skäl att legalisera. Om det kanske också icke är af någon större betydelse

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgäldsver-
ken.*

(Forts.)

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgåldsver-
ken.*

(Forts.)

för ögonblicket, kan dock förhållandet gestalta sig annorlunda, och när man stiftar lag, måste man taga sådant i betraktande, ty det är möjligt och alldeles icke osannolikt att förhållandena kunna ändra sig. Här kunna inom Riksdagen uppstå politiska partier (jag talar nu icke om protektionister och frihandlare) sådana vi se i andra länder, och om då oppositionen tillsätter denna statsrevision, skall den nog med afsigt på allt möjligt sätt chikanera och söka komma åt regeringen vid de revisionsresor, hvilka företagas till orterna. Det kan hända, att de möta en barsk embetsman, som visar af dem; sådana hafva funnits och finnas i den stund som är. För icke så många år sedan, då jag jemte några andra revisorer besökte Myntet, emottogos vi af en gammal dugtig embetsman, känd för sina egenheter. Han började med att gifva oss en allvarlig tillsägelse att vi ej finge taga något med oss derifrån! Och till ytterligare visso släppte han ej in mer än en del af revisorerna omsider i verkstäderna. En sådan barsk tjänsteman skulle kanske stänga dörren för revisorerna, derest han fann besöket obefogadt; och tänk då hvilken uppståndelse först bland revisorerna och sedan vid Riksdagen! Jag finner det vara ett fel hos förslaget att det lemnar möjlighet dertill. Då tror jag det är bättre, att man anmäler sig hos Kongl. Maj:t och är ense med honom, än att resa utan att vara sams med Kongl. Maj:t och regeringen.

Att taga bort från revisionen den biträdande statskommissarien, finner jag icke heller vara rådligt. Man säger visserligen, att gamla statsrevisorer kunna reda sig lika bra sådant biträde förutan, men med afseende på sjelfva statskontoret blir det nog ganska besvärligt, om revisorerne hädanefter börja, för erhållande af erforderliga upplysningar, vända sig än till en, än till en annan af tjänstemännen, och detta under den tid på hösten, då dessa hafva särskildt brådt för statsregleringens uppgörande. Detta skulle åstadkomma mycket mera villervalla inom statskontoret, som säkerligen hellre för 2 månader afstår en tjänsteman, hvars ordinarie befattning under tiden får skötas af en vikarie, än det utsätter sig för ständiga afbrott i alla kontoren för besvarande af begärda upplysningar och utredningar. Bättre då att till deras förfogande står en särskild tjänsteman, som är hemma i allt och kan svara på allt, hvarför jag också tror, att det är vida klokare att bibehålla det nuvarande förhållandet.

Jag har icke något yrkande.

Herr Nyström: Blott ett par ord till genmäle. Särskildt vill jag fästa mig vid hvad den näst siste talaren sagt, emedan han såsom ordförande i revisionen otvifvelaktigt i dessa frågor har mera vitsord än de fleste. Han har sökt förorda den förändring, som nu föreligger i utskottets förslag, emedan den icke innehåller något nytt, utan endast en sammanfattning af spridda nu gällande stadganden. Men deremot skulle kunna sägas, att i de fall, der den utgör en sammanfattning, är denna af tvifvelaktigt värde, men å andra sidan innehåller förslaget högst väsentligt nytt, såsom herr Alin påpekade. Det innehåller sålunda en sammanfattning af tvifvelaktigt värde och mycket nytt, som är opröfvadt, hvarför det icke kan vara något skäl

att antaga ett sådant förslag. Deremot vill jag hålla fast vid statsrevisorernas ordförandes vitsord om nyttan af att en medlem af statskontoret är närvarande i revisionen, och han gaf i likhet med de flesta revisorer det amplaste erkännande åt det gagn denne tjänsteman gjort revisionen, hvilket må tjena till svar på herr Cederbergs invändningar i afseende härå.

Vidare ber jag få säga, att då utskottets ordförande förmenade att, eftersom denne statskontorsledamot i revisionen åtspordes så mycket och hade en så stor verksamhet, hans inflytande kanske vore för stort och han därför borde aflägnas, så är det ju detsamma som att säga, att om ett lexikon är så godt, att man ofta rådfrågar det och drager nytta derutaf, bör det kastas ut ur rummet.

Vidare varnade han mot att revisorererna skulle komma med omogna anmärkningar. Jag vill då säga, att det är just vår mening också, och det är i väsentlig mån för att förekomma dessa, som man just anser det lämpligt, att denne sakkunnige person finnes tillstädes för att genom sina upplysningar möjligen förekomma dylika obefogade anmärkningar. Man säger, att revisorererna böra sjelfva förskaffa sig de upplysningar de behöfva på andra håll, men det är detsamma som att sätta en långväga åtgärd i stället för en kort och praktisk.

Herr Fränckel har visserligen sagt, att revisorerne kunna hos Konungen begära en sådan rådgifvare, men det skulle endast blifva ett nytt tvisteämne, huru vida man skall göra en dylik framställning eller icke, och i hvarje fall måste det väl anses fördelaktigast att hafva den saken undångjord förut, och hvad angår den sålunda antydda utvägen, så vill jag citera herr Törnebladhs yttrande: »denna långa omväg är opraktisk».

Jag har velat påminna om detta och hvad herr Alin yttrade derom, att i det föreliggande förslaget finnes mycket både nytt och opröfvadt, och framför allt, att det man haft tillfälle pröfva är alldeles säkert ganska ofördelaktigt.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Då jag vid 1885 års riksdag, hvarom nu så mycket talats, i egenskap af ordförande i det sammansatta stats- banko- och lagutskottet deltog i behandlingen af den kongl. propositionen angående förändrade bestämmelser i instruktionsen för Riksdagens revisorer som då förelåg, torde det kanske förunnas mig att, om än så pass sent på dagen som nu, få taga till orda för att söka förklara, huruledes jag för min del kommer att i den föreliggande frågan afgifva min röst. Jag var då likasom nu lifligt öfvertygad om att dessa egendomliga svenska konstitutionella garantier, som 1809 års män åt oss uttänkt, tillkommit efter mogen pröfning af män, utaf hvilka många sett frihetstidens sjelfsväld och vådor och nästan alla mindes suveränitetens hårda tryck. Under denna tid tillkom vårt granskande och dömande konstitutionsutskott. Då förbehöll man Riksdagen rätt att sjelf förvalta riksbanken och rikets gäld, man förordnade vid sidan af Konungens väktare af lagskipningen, justitie kansleren, en riksdagens justitieombudsman, och man tillsatte en Riksdagens revision. Jag hyser fortfarande samma

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgäldsver-
ken.*

(Forts.)

*Ifrågasatt ny
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgäldsver-
ken.*

(Forts.)

kärlek för dessa egendomliga svenska konstitutionella garantier och tror dem vara lyckligt funna och att många folk kunna afundas oss att vi ega dem. Just därför vill jag ogera se dem förryckas från hvad de varit ämnade att vara, och jag kan lika litet nu som 1885 finna, att något skäl föreligger att i den nuvarande instruktionen för Riksdagens revisorer göra sådana ändringar, att dessa revisorer derigenom icke längre skulle få vara hvad de äro afsedda att vara, revisorer och siffergranskare samt anmärkare, der bokföringen dertill gifver anledning, utan en politisk institution; men att funktionera såsom någon Riksdagens politiska delegation, har varit en för denna institution fullkomligt främmande uppgift och som de män som införde den i vårt statsskick ingalunda föresatt sig. Derför tror jag också, att om än en och annan gång en af revisorerne företagen resa eller besigtning af embetsverk icke kan hafva varit till skada, utan mer än en gång till gagn, är det ej gifvet, att det är en fördel att så till sägandes genom instruktionens ordalydelse appmuntra till slika resor, och bestämdt anser jag fortfarande, att det vore lämpligt och riktigt, att fattande af beslut om dessa resor sker endast i samlad revision, d. v. s. vid revisionens plena, och blott företagas sedan Konungen genom sin högste embetsman i vederbörlig ordning fått del af revisorernas tillämnade besök.

Hvad åter angår den ändring man tänkt sig genom att borttaga de upplysningar som kunna lemnas af en förordnad embetsman, tvärligen en i räkenskaper och administrationens kugghjuls gång väl förfaren statskommissarie, kan jag ej finna att det kan vara skäl att utesluta denne upplysande sakkunnige ledamot af revisionen, lika litet som det torde för enskilda revisorer vara oangenämt att af en verkställande direktör, kontorschef eller kassaförvaltare få erhålla muntliga upplysningar; ty hvar och en revisor, som rätt fattar sitt värf, skall ej blott anmärka, utan han skall anmärka först efter noggrann och omsorgsfull granskning af förhållandena. Det kan ej skada att upplysningar finnas att tillgå, utan fast hellre bör detta vara till verklig fördel för en revisor.

Jag skall ej vidare uppehålla kammaren, utan endast sluta med hvad jag började att säga, att jag med den förkärlek jag huser för våra egendomliga svenska konstitutionella former ej vill vara med om att besluta en rubbning uti en af dessa viktiga garantier, och då, så vidt jag förstår, ett oförändradt bifall nu, utan den grundliga pröfning man under andra förhållanden skulle kunnat egna detta ärende, ej torde böra lemnas samt en återremiss näppeligen bör beslutas, måste jag förena mig med dem, som yrkat afslag på det föreliggande förslaget.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de derunder förekomna yrkandena propositioner, först på godkännande af den nu föreslagna paragrafen och vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr talmannen, hvilken återtagit ledningen af kammarens förhandlingar, hemställde att, som § 1 i föreliggande förslag nu blifvit

afslagen, öfriga paragrafer icke måtte uppläsas utan endast numret I frågasatt ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko-, och riksgäldsverken.
(Forts.)

Denna hemställan bifölls.

§§ 2—27 och rubriken.

Afslogos.

Utskottets i förevarande moment gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens vid föredragningen af förslagets särskilda delar fattade beslut.

Mom. b.)

Herr Alin: Med anledning af det beslut kammaren nyss fattat i afseende på den föreslagna instruktionen hemställer jag om afslag å den nu föredragna punkten.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, afslog kammaren hvad utskottet i det nu föredragna momentet hemställt.

Mom. c.)

Herr Alin: Jag ber att med afseende å denna punkt få göra samma yrkande som vid den föregående.

Efter härmed slutad öfverläggning afslog kammaren utskottets i förevarande moment gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 17 och 18 i denna Om införande af progressiv beskattning.
månad bordlagda betänkande n:o 19, i anledning af väckta motioner om införande af progressiv beskattning.

Friherre Barnekow: Då punkterna 1 och 2 stå i omedelbart sammanhang med hvarandra, hemställer jag att dessa punkter behandlas gemensamt.

På gjord proposition beslöt kammaren, att förevarande betänkande skulle sålunda företagas till afgörande, att först föredrogs 1 och 2 punkterna i ett sammanhang samt derefter 3 punkten.

1 och 2 punkterna.

Herr Claëson: Då ingen inom utskottet tillstyrkt bifall till min motion i oförändradt skick, skall jag icke heller tillåta mig yrka bifall till densamma, men då den i andra punkten föreslagna skrif-

Om införande velsen delvis är föranledd af min motion, torde det vara i sin ord-
af progressiv ning, att jag yttrar några ord om denna motion och det resultat,
beskattning. hvartill utskottet kommit.

(Forts.)

Sedan många år tillbaka har jag varit lifligt öfvertygad, att en väl afvägd arfskatt hör till de lämpligaste skatteformer, som finnas, och att det är ett stort fel af oss, att vi hittills i så ringa grad begagnat oss af en så rättvis och lämplig skatteform. Emellertid hafva under en följd af år strömmat till statsverket så rikliga tillflöden af skatter, som tillkommit af andra hänsyn än finansiella skäl, att någon anledning att föreslå nya skatter af hvad slag som helst icke förefunnits. Så aflät emellertid vid sistlidne riksdag Kongl. Maj:t en proposition, deri föreslogs ett fullständigt ordnande af värnpligten jemte fullständig afskrifning af rustnings- och roteringsbördor samt grundskatter, och i sitt anförande till statsrådsprotokollet yttrade herr chefen för finansdepartementet, att han tänkt sig, att de ökade utgifter, hvilka skulle blifva en följd af bifall till dessa förslag, skulle till väsentlig del tagas dels af öl- eller maltskatt och dels genom höjning af stämpelskatten. Hvad ölskatten beträffar, anser jag för min del, att, då vi redan nu hafva synnerligen stora konsumtions-skatter, man kan draga i tvifvelsmål, om det är rätt att utan trängande behof pålägga en sådan skatt, som dessutom blefve svår vid tillämpningen. Hvad återigen stämpelskatten beträffar, tror jag, att denna skatt, så vidt den innefattar skatt på den allmänna rörelsen, icke tål vid någon anmärkningsvärd ökning. Deremot var förslaget om ökad arfskatt en tanke ur min egen själ, som jag med stort nöje omfattade, och, då sedermera Kongl. Maj:ts förslag om bättre ordnad värnpligt föll, till en del på den grund, att man fruktade, att de nya bördorna skulle hufvudsakligen drabba de mindre bemedlade, beslöt jag att väcka nu ifrågavarande motion.

Jag ansåg, att Andra Kammaren sannolikt misstänkte att finansministerns löfte icke skulle kunna realiserar därför, att Första Kammaren vore obenägen mot en progressiv arfskatt af någon betydelse, och jag antog förty, att förslaget om ökad värnpligt skulle stärkas genom mitt förslag, om det gick före eller åtminstone kom samtidigt med det förra. Jag ansåg mig då desto hellre böra föreslå, att denna arfskatt blefve i någon mån progressiv, som det icke låter förneka sig, att, sedan en väsentlig del af våra statsinkomster utgöres af tullar på förnödenheter af allehanda slag, de rikaste i landet, som hafva den största skatteförmågan och således äfven den största skattepligten, i mindre mån, än som motsvarar deras stora inkomster, bidra till beskattningen, och vederlag för en sådan orättvisa ju borde beredas. Jag trodde äfven, då jag väckte detta förslag, att, om ock det icke komme att bifallas, såsom förhållandet nu blifvit, det jemte den kritik, som det underkastades i Riksdagen, skulle blifva till god ledning för Kongl. Maj:t vid affattande af det förslag, hvilket Kongl. Maj:t sagt sig ämna framlägga.

Detta har nu i viss mån förfelats derigenom, att utskottet icke underkastat förslaget någon detaljerad granskning.

Huru ringa arfskatten än för närvarande är, ansåg jag mig dock icke böra föreslå någon ökning för de mindre sterbhus, der behäll-

ningen icke uppginge till 10,000 kronor i ogift eller till 20,000 kronor i gift persons bo, och jag ansåg mig äfven böra höja progressionen så långsamt, att det nästa steget, en procent af behållningen, skulle gälla ända till 100,000 kronor i det ena och 200,000 kronor i det andra fallet och att sedan höjning icke skulle ega rum med mer än en procent för hvarje 100,000-tal kronor i det ena och hvarje 200,000-tal kronor i det andra fallet. Jag fann mig böra tillse å ena sidan, att förhöjningen icke började så sent, att den endast i få fall vunne tillämpning, och å den andra, att jag icke ginge för långt i fråga om densammas användande. Mig synes, att man svårligen kan tillvita mitt förslag att icke vara nog moderat, men måhända kan invändas, att, då jag anser denna progressiva skatt så rättvis och lämplig, jag icke bort stanna så snart med progressionen. Ja, denna invändning är jag nästan färdig att sjelf göra, ty det var verkligen ursprungligen min mening att fortsätta med progressionen, så att efter ytterligare 100,000 kronors behållning skatten skulle utgöra 4 %, och efter än ytterligare 100,000 kronor 5 %, med fördubbling i de fall, der bröstarfvinge ej lefde efter en gräns, öfver hvilken jag icke trott det vara klokt att gå. Hvarför jag nu icke gick så långt, var, att jag icke ville derigenom möjligen göra förslaget mindre antagligt för Första Kammaren, och tillika måhända gifva personer anledning att kringgå förslaget genom att redan i sin lifstid bortgifva en del af sin förmögenhet. Mot denna fara finnes dock ett mycket godt korrektiv deruti, att människan icke vet huru lång lifstid är henne beskär, och att hon icke gerna gifver ifrån sig sin egendom medan hon lefver, åtminstone icke till andra än sina barn, och de fleste torde väl på dödsbädden icke hafva lust, äfven om de dertill ega förmåga, att låta sin sista handling vara en affär, som går ut på att lura staten. Detta beträffande mitt förslag.

Hvad nu åter angår utskottets förslag om progressiv inkomstskatt, tror jag, att ganska goda skäl finnas mot ett sådant förslag. Det förnämsta felet vid progressiv inkomstskatt är, att, medan den progressiva arfskatten träffar nettobehållningen, det samlade kapitalet träffar deremot den progressiva inkomstskatten bruttobehållningen, hvilken ofta icke står i något riktigt förhållande till nettobehållningen och den deraf beroende skatteförmågan. En person med en inkomst af till exempel 5,000 kronor, till hvilken han tidigt och utan stora kostnader kommit, som lefver billigt och under enkla vilkor samt har ingen eller ringa familj att försörja, kommer ofta vida lättare ut med den nuvarande skatten, än en person med dubbla inkomster, hvilka kommit sent efter en lång följd af år först med dryga utgifter och sedan med små inkomster samt deraf föranledd skuldsättning, och som kanske har stor familj att draga försorg om samt i öfrigt lefver i den ställning, att han är nödsakad till stora utgifter.

Det skulle således lätt blifva en verklig orättvisa, om man började progressionen förr än vid en ganska hög inkomstsiffra. Derpå har man svarat: »sätt då siffran så hög som till exempel 25,000 eller 50,000 kronors årlig inkomst, då måtte de väl tåla vid en progression. Ja, det skulle jag också kunna vara med om, derest det blott gälde enskilda personer; men för alla dessa aktiebolag, exempelvis åtskil-

*Om införande
af progressiv
beskattning.*
(Forts.)

Om införande
af progressiv
beskattning.
(Forts.)

liga jernvägsbolag, hvilka icke förmå att lemna större afkastning än 2 eller 3% å det i sig sjelft stora aktiekapitalet, hvilket till stor del tillskjutits af personer med ringa förmögenhet, skulle enligt min åsigt progressiv inkomstskatt kännas allt för tryckande.

Vidare har utskottet föreslagit en olika beskattning för olika slag af inkomst. Jag förstår icke utskottets hemställan i det afseendet annorlunda, än att inkomst af kapital skulle skatta högre än inkomst af arbete, och den tanken tilltalar mig mycket, men äfven der möta stora svårigheter. Dels är ofta inkomsten en förenad produkt af arbete och kapital, utan att det är lätt att säga till huru stor del hvartdera bidragit, och dels borde väl det mindre kapitalet undantagas från den högre beräkningen. I allt fall möter i dessa två sista punkter det, att, under det förslaget om progressiv arfskatt är så enkelt, att det icke torde möta några svårigheter att redan till nästa riksdag framlägga förslag i den riktningen, de båda andra frågorna äro så svår-lösta, att det torde behövas årlånga utredningar, innan något fullständigt förslag kan framläggas, och vi hafva sett alldeles tillräckligt i hvilken grad lösningen af frågor i Riksdagen försvaras och försenas derigenom, att de sammankopplas med hvarandra, i synnerhet om frågorna äro olikartade och om man sammankopplar det enkla med det mycket invecklade.

Jag ber därför att få yrka bifall till den framställning, hvarom i bevillningsutskottet åtta ledamöter från denna kammare i afgifven reservation förenat sig, eller

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att, derest i och för ett fullständigt eller bättre ordnande af vårt försvar eller för annat statsändamål förhöjning af nu befintliga eller införande af nya skatter skulle erfordras, Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huru vida icke för ofvanberörda ändamål arfskatten skulle kunna i vidsträcktare omfattning än hittills tagas i anspråk, samt i sådant fall låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ändrade bestämmelser i afseende å arfskatten».

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag är villig att erkänna, att i principen både arfskatt och progressiv inkomstskatt äro berättigade. Men en sak är principen, en annan sak är möjligheten att med rättvisa tillämpa principen i praktiken. Och jag tviflar på, att vi för närvarande under den korta tid vi hafva att tänka på saken äro i stånd att göra oss klart, hvarthän införandet af ifrågavarande beskattningsformer skulle leda och hvilka svårigheter som med deras tillämpande äro förenade. Om vi nu besluta oss för att rörande ifrågavarande sak skriva till regeringen, kunde det hända, att regeringen kommer fram med förslag, som i praktiken skola visa sig allt utom lämpliga.

Hvad den progressiva inkomstskatten beträffar, veta vi, att den vid tillämpningen möter svårigheter. Den leder till, att menniskor skola söka att på allehanda så kallade lagliga vägar undandraga sig samma skatt. Jag vill påminna om en del saker, som vid tillämpningen af berörda beskattningsform måste tagas i betraktande. Först och främst måste man hafva rättighet att fordra, att skulderna skola

afräknas från inkomsterna. Detta är ju en naturlig sak, men redan tillämpningen deraf är mycket svår, till exempel i fråga om fastighetsinteckningar. Ett stort hus representerar en större inkomst än ett litet och skulle således uppföras till en procentvis högre skatt, men ett stort hus kan vara mycket intecknad — ända upp till skorstenen — under det att ett litet hus kan vara föga intecknad. Men huru skall man få reda på, till hvilket belopp ett hus verkligen är intecknad? Bankerna hafva icke rättighet att uppgifva, hvilka inteckningar, som hos dem äro deponerade. Och begär man gravationsbevis och rättar sig derefter, kan det hända, att man tager i beräkning en mängd inteckningar, som ligga hemma hos husegaren i hans skåp.

Om införande af progressiv beskattning.
(Forts.)

Vidare är det ju en ganska enkel och äfven ursäktlig sak att en person, som arbetat ihop en förmögenhet, låter fördela densamma mellan sig och sina barn, i hvilket fall förmögenheten kommer att skatta för mindre än om densamma är samlad ensamt hos fadern. — Vidare kan man ju undvika följderna af den progressiva beskattningen genom gåfvor med varm hand samt fingerade gåfvobref, med mycket mera som i samma sak kunde anföras, men ej nu torde behöfva framhållas.

Båda de ifrågavarande beskattningsformerna äro af den beskaffenhet att, om de ock principiellt kunna försvaras, så stora svårigheter möta att med rättvisa tillämpa dem i praktiken, att det ingalunda är skäl att så här på rak arm skriva till Kongl. Maj:t. Hvad beträffar det af motionärerna afsedda ändamålet med den progressiva beskattningen, så är jag för min del villig att rösta för hvarje skatt, som är nödvändig för förbättringen af försvaret, men jag vill först se huru försvaret skall se ut. Under närvarande förhållanden synes det mig icke vara klokt att införa några nya skatteformer. Jag anholder därför om afslag å utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Wærn*.

Friherre Barnekow: Ifrågavarande motioner stå i så nära sammanhang med hvarandra, att utskottet egnat dem gemensam behandling. — Hvad herr Claësons motion beträffar, har den så till vida vunnit bifall inom utskottet, att detsamma beslutat begära en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvilket beslut utskottet fattat nästan enhälligt. Motionären har sjelf uppträd till försvar för och yrkat bifall till den föreslagna skrifvelsen. Jag vill därför ej sysselsätta mig vidare med denna fråga.

Deremot ber jag att få sysselsätta mig något med den andra frågan, frågan om progressiv inkomstskatt. Äfven beträffande denna fråga är utskottets framställning en annan än motionärens. Motionären har begärt en skrifvelse till Kongl. Maj:t, men utskottet har ej velat biträda skrifvelsen, sådan motionären uppställt densamma, utan utskottet har tänkt sig, att förslag om införande af progressiv inkomstskatt skulle föreläggas Riksdagen först i sammanhang med frågan om den stora skatteregleringen. Hvad menas med den stora skatteregleringen? Det är väl känt inom denna kammare. Dermed menas *afskrifning af grundskatterna och lindring i rustnings- och roterings-*

Om injörande
af progressiv
beskattning.
(Forts.)

besvärerna. Utskottet har ej velat vara med om att förändra den direkta skatten förr än förslag angående dessa frågor ingått. I närvarande stund äro de direkta skatterna så ojemna och orättvisa, att man icke bör göra dem värre. Utskottet har gått ut från att en utjemning af de direkta skatterna bör ega rum. — Då grundskatterna ålades jorden, fans väl knappast något annat skatteföremål än just jordfastighet. Men i senare tider hafva uppstått åtskilliga objekt, som lämpa sig till beskattning fullt ut lika väl som jorden. Exempelvis *industrien*. Industrien har gått betydligt framåt, och många grenar deraf finnas, som gifva sina idkare betydligt större behållning än någonsin jorden lemnar. Särskildt i år hafva vi landtjänar med om att genom antagande af förhöjda industritullar till industridkarne öfverflytta tre à fyra millioner kronor, som vi förut åtnjutit i skydd genom spannmålstullen.

Äfven andra skatteobjekt finnas, såsom till exempel *kapitalet*. Då skatterna ålades jorden, fans icke något kapital i landet, åtminstone ej i så stor myckenhet som nu. Jag vill från mina barnaår minnas, att man talade om, att en godsegare i Skåne med mycken svårighet kunde skaffa ihop 10,000 kronor. Nu skaffa tre studenter ihop 10,000 kronor på en vaxel inom loppet af en halftimme. Kapitalet bör enligt min mening äfven draga en högre skatt. Jag vet väl, att detta icke tilltalar Första Kammaren. Jag har varit här så länge, att jag mycket väl känner till, att Första Kammaren icke är villig att höja den direkta skatten, och jag vet mycket väl, att den progressiva inkomstskatten emottages med ännu större ovilja. Jag är ej heller så sangvinisk, att jag tror, det detta förslag skall antagas, så mycket mindre som det kommit fram så sent på riksdagen. Vi hafva i utskottet haft hufvudet så fullt med tullsats, att vi icke haft tid att tänka på annat. Först sedan tullarna voro slutbehandlade kunde vi egna våra tankar åt andra saker. Jag vet, som sagdt, att kammaren icke är hågad att höja den direkta skatten och ännu mindre att slå in på den progressiva vägen. Men, mine herrar, vi böra dock betänka, att förmögenheten ligger till grund för valbarhet till Första Kammaren. Följaktligen är det här, som förmögenheten borde vara, och delvis är den äfven här representerad. I går talades här mycket om fosterlandskärlek. Det sades, att den svenska nationen i allmänhet var så litet hågad att offra på fäderneslandets altare. Det är sant. — När vi komma hem till våra valmän och omtala de millioner, vi offrat på vårt försvar, så tycka de, att det är stora summor, då de tillika få höra att vi icke hafva något försvar. Här förestå stora utgifter att offra på fäderneslandets altare. Men då frågas: hvem skall gå i tēten, hvem skall gå före de andra och offra? Jo, de, som ega förmögenhet. I fråga om något sådant som försvaret består fosterlandskärleken icke endast i villighet att offra lifvet, utan äfven i håg att offra penningar. I dessa tider, då det pågår en sådan strid i vårt land och i alla länder mellan kapitalet och arbetet, bör, då fråga är om att offra för nyttiga ändamål, kapitalet och förmögenheten gå före och med sitt exempel visa, att bakom ordet står en man, som vill offra sina penningar till fäderneslandets gagn och nytta.

Att svårigheter finnas vid åstadkommande af en rättvis skattefördelning är sant, och därför har också utskottet funnit sig icke kunna göra något åt saken samt enat sig om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning af denna viktiga fråga; viktig för framtiden är den, ty för hvarje år, som går, skola större fordringar ställas på, att vi skola offra af hvad vi ega. Och det må vi väl ändå be- sinna, att bland oss, som åtminstone delvis representera förmögenheten, nog fins mången, som ser för mycket på egna njutningar och möjligheten att tillfredsställa dem. Och nog skulle vi vid många tillfällen hafva råd att offra mera på fosterlandets altare, än vi göra.

Det är af dessa skäl, som jag vågar anhålla om bifall till såväl första som andra momentet af utskottets hemställan.

Herr Cavalli: Då jag nu såsom representant för minoriteten inom utskottet går att yttra mig i frågan, skall jag göra det mycket kort.

Jag medgifver, att herr Claëson hade rätt, då han mot utskottet anmärkte, att utskottet ej ingått i någon detaljerad granskning af hans motion, men den siste talaren, utskottets ordförande, har redogjort för de omständigheter, som dertill varit anledningen.

Kärnpunkten i utskottets föreliggande förslag är, såsom I, mine herrar, torden finna, att utskottet hemställer,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att, derest i och för ett fullständigt eller bättre ordnande af vårt försvar eller för annat statsändamål förhöjning af nu befintliga eller införande af nya skatter skulle erfordras, Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, dels huru vida icke den direkta skatt, som för närvarande utgår såsom bevillning af inkomst, skulle lämpligen kunna höjas och så ordnas, att den bestämdes att utgå med viss procent högre för den större och lägre för den mindre inkomsten eller olika för olika slag af inkomst, dels ock huru vida icke för ofvanberörda ändamål arfskatten skulle kunna i vidsträcktare omfattning än hittills tagas i anspråk. I betänkandet står, att vi åtta reserveranter reserverat oss »mot utskottets hemställan under momentet, i hvad samma hemställan afser annan beskattning än arfskatten». Tyvärr innebära dessa ord en liten missuppfattning, beroende derpå att vi ej sjelfve formulerat vår reservation. Vi sade, att vi i princip icke hade något emot en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående en förhöjd arfskatt, men vi sade ej, att vi ville ställa frågan härom i samband med frågan om ordnandet af landets försvar.

Försvarsfrågan har i sina olika skeden blifvit vriden på sned icke oväsentligen derigenom att vid densamma fogats andra frågor. Så äro nu frågorna om grundskatteafskrifning och förhöjning af bevillningen för jordbruksfastighet oundvikligen fästade vid densamma, och anspråk uttalas nu mera, att förökad värnpligt skall medgifvas utsträckt politisk rösträtt. Om Riksdagen nu beslutar denna skrifvelse, har derigenom kanske till försvarets ordnande fogats äfven det vilkor, att arfskatt och progressiv inkomstskatt skola införas. För min del tror jag det ej vara skäl att foga flera frågor vid försvarsfrågan och göra densamma ännu mer invecklad.

*Om införande
af progressiv
beskattning.
(Forts.)*

Om införande
af progressiv
beskattning.
(Forts.)

Efter hvad jag nämnt, borde jag yrka återremiss till utskottet, för att få en skrifvelse i det syfte, som herr Claëson antydt och vi reserveranter gillat, men, då tiden för riksdagens avslutande står för dörren, anser jag olämpligt att framställa ett sådant yrkande och finner mig därför nödsakad att yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Hasselrot: Det är ett kanske allmänt känt yttrande af en lärare i nationalekonomi, att den ledande stjernan för all beskattning skall vara den, att skatterna böra åläggas de skattdragande i mån af deras förmåga att bära dem. Jag tror också att man i allmänhet erkänner satsens teoretiska riktighet. Ser man emellertid till, huru vi i vårt land praktiskt tillämpat denna grundsats, ställer sig förhållandet egendomligt. Under det vi på grund af inkomst af kapital och arbete till statens behof upptaga en allmän bevillning af mellan 4 och 5 millioner kronor om året, så visar till exempel tullens beräkning för 1893 ett belopp af 37,500,000 kronor och bränvinstillverkningsafgiften uppgår till närmare 18 millioner kronor. Det är härmed ingalunda min mening att uttala något klander mot dessa sista båda skatteformer. Bränvinstillverkningsafgiften har tillkommit och tid efter annan ökats, hufvudsakligen i socialt syfte att förminska dryckenskapen och superiet i landet, och den har härutinnan verkat nyttigt och godt. Men man kan dock ej förneka, att de inkomster, som tillflutit staten genom denna skatttitel, väsentligt mera tynga på de fattiga och mindre bemedlade än på de mera burgna samhällsklasserna. Förhållandet med tullen är likartadt. Jag är för min del lifligt öfvertygad om nödvändigheten af så väl lifsmedelstullar som industritullar till skydd för vårt jordbruk och våra näringar, och lika öfvertygad är jag, att den förhöjning i pris, som dessa tullar förorsaka på sådana varor, hvilka produceras inom landet, mer än väl motsvaras af de ökade tillfällen till arbete och förtjenst, som derigenom beredas. Men trots dessa skyddstullar och trots den ökade verksamhet inom landet, som de åstadkomma, måste en stor mängd nödvändighetsvaror utifrån införas. För de ökade pris, hvarmed dessa måste af konsumenterna i allmänhet betalas, därför få de ej någon ersättning genom ökad arbete eller förtjenst. De stora inkomster, som på detta sätt af höjda tullar inflyta hade man, enligt mitt förmenande, icke bort använda till statens löpande utgifter, utan uteslutande till lättnad för de samhällsklasser, som deraf blifvit mera betungade, såsom till arbetareförsäkring, invaliditetsförsäkring och dylikt. Så har emellertid icke i nämnvärd mån skett, och under den närmaste framtiden lär väl ej kunna ifrågasättas någon ändring i det nuvarande förhållandet. Men när man under den närmaste tiden måste se till, hvar vi skola taga nya inkomster, tror jag icke, att det är riktigt att fortgå på den väg, som vi hittills gått, och genom konsumtionsskatter göra skattebördan allt för tung för dem, som hafva relativt svårt att bära densamma, utan bör se till, att erforderliga nya skatter så vidt möjligt är hufvudsakligen träffa förmögenheten.

Här yttrades härmedagen, då fråga var om utsträckning af allmän rösträtt, att en sådan vore obehöflig därför, att representationen,

såsom den nu är sammansatt, fullkomligt väl vore egnad och skicklig att tillgodose ej blott de representerade, utan äfven de orepresenterade samhällsklassernas rätt och bästa. Men hafva de icke representerade klasserna något befogadt skäl till klander mot den nuvarande representationen, så är det visserligen med afseende å beskattningsväsendet och det sätt, hvarpå skatterna användts.

Om införande af progressiv beskattning.

(Forts.)

En annan talare sade vid samma tillfälle att det gick ej längre an för det konservativa partiet att ställa sig på en negativ ståndpunkt och säga nej till alla reformer, tvärt om borde det konservativa partiet numera såsom i England och andra länder ställa sig i spetsen för reformarbetet samt kraftigt påyrka sunda och nyttiga reformer. Jag frågar då, finnes det någon reform, för hvilken de konservativa bättre och lämpligare kunna ställa sig i spetsen, än just en reform af skatteväsendet? Den större förmögenheten i vårt land representeras väl inom Riksdagen hufvudsakligen i denna kammare, och då det är fråga om att skaffa inkomster åt statsverket för ett sådant ändamål, som vårt försvars stärkande och utveckling, samt de utgifter, som deraf äro en oundviklig följd, synes det mig vara synnerligen tilltalande och synnerligen värdigt för denna kammare att göra ett bestämdt uttalande derom, att då ökade bördor för ett sådant ändamål erfordras, då böra de samhällsklasser, som hafva den större förmögenheten, villigt i första hand böja axeln under bördan. Det är sant, att de grunder, efter hvilka den allmänna bevillingen nu utgår, ej äro fullt tillfredsställande, och att svårigheter säkerligen komma att möta, om den höjes, att på ett nöjaktigt sätt ordna en förmögenhetsskatt, särdeles om den blir progressiv eller rättare sagdt degressiv. Men det har gått för sig i andra länder att ordna en dylik skatt på sådant sätt, att något synnerligt klander derom icke höjts, och jag tillåter mig särskildt påpeka, att visserligen utgår till staten endast 1 procent och sålunda en ringa del af inkomsten å kapital och arbete efter de grunder, som bevillningsförordningen bestämmer, men under många år har dock utan synnerlig klagan efter samma grunder utgått kommunalutskylder, som kanske i medeltal kunna upptagas för städerna till 4 å 5 gånger och för landet till 8 å 10 gånger bevillingens belopp. Har nu detta gått för sig utan de bedrägerier och öfriga svårigheter, hvarom här så mycket talats, så kan det också gå an att icke obetydligt höja skatten till staten. Om man till exempel sätter den högsta beskattningen för 50,000 kronors inkomst och deröfver till 4 procent och sedan sänker den så småningom, så att den som har 25,000 kronors inkomst betalar tre procent, den som har 10,000 kronors inkomst betalar 2 procent, och den som har 1,000 kronors inkomst betalar 1 procent, tror jag icke att olägenheterna skulle visa sig bli synnerligen svåra. Utom den rättvisa och billighet, som ligger i en förhöjd förmögenhetsskatt, tror jag, att dermed skall följa åtskilliga praktiska fördelar. Det är icke ovanligt att bland allmänheten utom Riksdagen höra ett ganska hårdt klander mot representationen därför, att den icke beviljar anslag till utgifter, som kanske äro nyttiga, men icke nödvändiga, enär den uppfattningen är temligen allmän, att statskassan har outtömliga förråd. Blir det åter förhållandet, att allmänheten får i någon kånbar mån

Om införande
af progressiv
beskattning.
(Forts.)

sjelf på debetsedeln se och direkt betala till statskassan hvad dessa utgifter kosta, så blir nog tonen en annan; jag tror att klandret för sparsamhet då skall förstummas. Å andra sidan finnes det många riksdagsmän, som gerna skulle vilja medverka till en utgift, som de finna, om också icke nödvändig, dock nyttig, men hvilka likväl anse sig böra säga nej, emedan de veta, att medel dertill uttagas på ett sätt, som icke tillfredsställer deras rättsmedvetande. Jag tror, att det inom Riksdagen skulle blifva lättare att få medel till nyttiga utgifter, om man visste, att penningarna dertill uttoges på ett sätt, som öfverensstämde med den grundsats, hvarmed jag började mitt anförande, nemligen så, att skatterna verkligen drabbade de skattdragande i förhållande till deras förmåga att bära desamma.

På grund af hvad jag sålunda anført, ber jag att få yrka bifall till Friherre Barnekows förslag.

Friherre Barnekow: Det är icke första gången, man i denna kammare tillvitar mig att stå för mycket på mitt eget bätta. Jag har så många gånger hört talas om, att jag skulle få så stor vinst på afskrifning af skatter och indelningsverk. Hvad indelningsverket beträffar står jag på en ståndpunkt, som jag redan förut omtalat, hvarför jag nu icke ville trötta kammaren med att ytterligare tala derom. Hvad sedan grundskatterna beträffar, så förvänar det mig, att den föregående talaren kunnat säga, hvad han sade, då jag uttryckligen sagt, när det vore fråga om att afskrifva grundskatterna, och herr Wærn må sätta sig emot det, så mycket han vill, så går det nog ändå, och då är det jag vill, att förmögenheten skall bidraga äfven till detta.

Jag ber den föregående talaren om ursäkt, om jag vågar betvifla denna kammares offervillighet, när det gäller att betala penningar. Jag vet, huru många gånger, när det varit fråga om att höja bevillningen, man här har sagt: tag penningar hvar ni vilja, men icke från bevillningen.

Herr Wærn: Jag tror icke, att någon i kammaren är berättigad att betvifla kammarens offervillighet, när det verkligen gäller att göra något för försvaret. Jag tror ej, att det är behöfligt, att kammaren får någon admonition för att visa detta, men det vackra tal, som här hölls för försvaret, det förefaller mig lida ett betydligt afbräck genom hvad här står i utskottets förslag, der det begäres att Kongl. Maj:t skall framlägga: »dels förslag till ändrade bestämmelser i afskatten dels ock i sammanhang med förslag ej mindre till fortsatt afskrifning af grundskatterna samt lindring i rustnings- och roteringsbesvären, än äfven till deraf föranledda ändringar i grunderna för nu gällande fastighetsbeskattning, förslag till de förändringar i bevillningsförordningen, som för vinnande af berörda syftemål kunna erfordras». Det är således icke blott om försvaret här talas, utan om nya skatter, för att lemna ersättning för afskrifning af grundskatterna, samt lindring i rustnings- och roteringsbesvären. Det är i denna punkt icke fråga om försvaret och icke heller om allmänt väl, utan om beredande af förmåner åt enskilda.

Friherre Barnekow: Jag skall bedja att endast få svara den talare, som sade, att man ej borde till försvarsfrågan koppla ännu flere frågor än förut. Nej, deri biträder jag honom, men här är icke fråga om att koppla dit något mer, det är icke fråga om, att säga: under förutsättning att etc., utan jag säger endast, att det skall framläggas på samma gång, och det derför, att det blir alldeles nödvändigt att till ledning för regeringen säga, hvarifrån penningar skola tagas. Här är fråga om att aflyfta 3 à 4 millioner från förmögenheten eller jorden; då framställer sig den frågan, hvar man skall taga dessa medel, om man skall öfverflytta dem också på den indirekta beskattningen eller icke. Jag tror, att det blir nödvändigt att uttala den uppfattningen, att ungefär de medel, som äro fastkedjade vid förmögenheten, fortfarande skola vidlåda den, och att vi ej skola afbörda oss dem. Det har icke varit min mening, att förmögenheten skall afbörda sig några skatter; jag vill, att de skola jemnare fördelas; jag vill, att de skatteobjekt, som kunna draga skatter, äfven skola göra det, och det är derför, jag tror, att Riksdagen bör uttala, att när ifrågavarande summa kommer att lyftas från förmögenheten, det ej är vår afsigt att lägga den på dem, som icke kunna bära bördan. Vi veta, att när arméförslaget framlades i år, sade man att man icke visste, hvarifrån penningar skulle tagas; det uppgafs visserligen, att de skulle tagas än här och än der, men något säkert visste vi icke. Det var blottat föreslaget, att 660,000 kronor skulle tagas från jordbruksfastigheten.

Jag yrkar fortfarande bifall till mitt förslag.

Herr Claëson: Den näst siste talaren yttrade, att vi äro väl intresserade för försvarets stärkande, men dessa nya skatter skulle gå till grundskatternas afskrifvande. Jag undrar, om numera många finnas i denna kammare, som, huru gerna de skulle önska motsatsen, tro, att vi kunna få det försvar, som är nödigt, utan denna grundskatteafskrifning, som jag vid alla tillfällen sagt, att jag icke älskar. Således må vi väl kunna säga, om vi lägga på nya skatter att ersätta grundskatterna, att detta sker i försvarssakens intresse. Ja, om grundskatteafskrifningen måste följa med försvarets stärkande, så, om det redan är oberättigadt att för betäckande af de utgifter, som direkt gälla stärkande af försvaret, pålagga sådana nya skatter, hvilka förnämligast drabba de mindre bemedlade, är det ännu mera orätt att göra det för efterskänkande af jordegarnes urgamla skatter, och vill icke Första Kammaren för de förestående stora försvarsutgifterna vara med ens om en så moderat skatt på den större förmögenheten, som den af mig föreslagna, så hafva enligt mitt förmenande de, som i Andra Kammaren motsätta sig försvarets stärkande af ömhet för de mindre bemedlade, en ganska god ursäkt.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på de nu föredragna 1 och 2 punkterna yrkats: 1:o bifall till hvad utskottet i båda punkterna hemställt; 2:o af herr Claëson, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att, derest i och för ett fullständigt eller bättre ordnande af vårt försvar eller

Om införande af progressiv beskattning.
(Forts.)

för annat statsändamål förhöjning af nu befintliga eller införande af nya skatter skulle erfordras, Kongl. Maj:t tacktes taga under öfvervägande, huru vida icke för ofvanberörda ändamål arfsskatten skulle kunna i vidsträcktare omfattning än hittills tagas i anspråk, samt i sådant fall låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ändrade bestämmelser i afseende å arfsskatten; och 3:o) af friherre *Leijonhufvud*, *Broder Abraham*, att kammaren skulle afslå så väl herr *Claësons* i 1 punkten af förevarande betänkande ömförmälda motion som utskottets i 2 punkten af betänkandet gjorda hemställan.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa tre yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande af friherre *Leijonhufvuds* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

3 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 17 och 18 innevarande maj bordlagda betänkande n:o 20, i anledning af väckt motion om införande af en progressiv värnskatt, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Herr talmannen tillkännagaf, att, enligt med herr talmannen i Andra Kammaren träffad öfverenskommelse, omröstning jemlikt 65 § riksdagsordningen öfver den i bevillningsutskottets memorial n:o 23 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition komme att anställas vid kamrarnes till morgondagen utsatta sammanträden.

Upplästes och godkändes sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 84, till Konungen, angående åtgärder för invexling till pregelvärdet af skadadt silfverskiljemynt.

Upplästes och godkändes bankoutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser:

n:o 86, till Konungen, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; samt

n:o 87, till fullmäktige i riksbanken, med öfverlemnande af bankoreglementet.

Anmälades och bordlades
bankoutskottets memorial n:o 19, angående instruktion för nästa
riksdags bankoutskott; samt
sammansatta banko- och lagutskottets memorial:
n:o 3, med anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om väckt
förslag angående upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva
sedlar å 10 kronor; och
n:o 4, angående ersättning åt utskottets sekreterare.

Justerades tolf protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen medgaf kammaren, att de
till sammanträdets fortsättande utfärdade anslagen finge nedtagas;
hvarjemte kammaren på herr talmannens hemställan beslöt, att de
ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle sättas främst
bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till nästa sam-
manträde.

Kammaren åtskildes kl. 3.50 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 20 Maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg, så lydande:

Att talmannen i Riksdagens Första Kammare herr universitetskansleren m. m. *P. von Ehrenheim* är sängliggande sjuk och sålunda förhindrad att tills vidare infinna sig i kammaren, får jag härmed intyga.

Stockholm den 20 maj 1882.

G. Westfelt
Lifmedikus.

Justerades protokollen för den 12 och 13 i denna månad.

Anmälades och bordlades sammansatta stats- och bankoutskottets memorial:

N:o 5, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckta förslag dels om ändring i gällande instruktion för Riksdagens revisorer i hvad som rör deras befattning med statsverket, dels om antagande af instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken; äfvensom

N:o 6, angående anvisande af ersättning till utskottets kansli.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 66, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret;

N:o 67, angående reglering af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

N:o 69, angående reglering af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

N:o 70, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel; samt

N:o 89, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af ålderdomsunderstöd åt lärare och lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor äfvensom icke ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 90, till Konungen, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om den troslära, hvori barn, födda uti äktenskap mellan vissa olika trosbekännare, skola uppfostras.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 23 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att åt § 8 i tulltaxeunderrättelserna gifves följande af Kongl. Maj:t föreslagna lydelse :

»1. Innehafvare af svenskt skeppsvarf eller verkstad, der fartyg af mer än 40 tons afgiftspliktig drägtighet, vare sig svenskt eller utländskt, blifvit nybygdt, förbygdt eller repareradt, vare berättigad att för dervid använda, från utrikes ort införda tullpligtiga materialier och skeppsförnödenheter, som ej äro hänförliga till husgerådssaker eller proviantartiklar, restitutionsvis återbekomma den erlagda tullafgiften under vilkor:

a) att afsigten med de införda materialiernas och skeppsförnödenheternas användning till förberörda ändamål vid deras införsel och angifning till tullbehandling skriftligen anmäles;

b) att det fartyg, till hvilket materialierna och skeppsförnödenheterna användas, inom två år efter deras införsel till riket styrkes vara i fullfärdigt skick;

c) att varfvets eller verkstadens innehafvare eller föreståndare, när fartyget är fullt färdigt, till generaltullstyrelsen aflemnar en af honom under edlig förpligtelse afgifven och af tvenne hans biträden, som med arbetet tagit befattning, bestyrkt noggrann förteckning öfver myckenheten af alla till fartyget använda olika materialier och skeppsförnödenheter, materialförlusten vid arbetet deri inberäknad, för hvilka restitutionen af tullafgift sökes, jemte under samma förpligtelse afgifven försäkran, att dessa materialier och förnödenheter äro af utländskt ursprung, och att full införseltull för dem blifvit behörigen erlagd, samt uppgift om tiden, då de till riket inkommit, och den lägenhet, med hvilken införsel skett; samt

d) att varfs- eller verkstadsinnehafvaren är förbunden att under-

kasta sig all den kontroll i öfrigt, hvilken generaltullstyrelsen kan finna skäligen föreskrifva.

2. De skeppsförnödenheter, hvarmed ett svenskt från utrikes ort återvändande fartyg under resan blifvit försedt, äro icke underkastade tull, så länge de förblifva i samma fartygs bruk.»

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Andra Kammaren, beslutit, att ifrågakarande § skall lyda sålunda:

»1. Innehafvare af svenskt skeppsvarf eller verkstad, der fartyg af mer än 40 tons afgiftspliktig dräktighet, vare sig svenskt eller utländskt, blifvit nybyggt, förbyggt eller repareradt, vare berättigad att för dervid använda från utrikes ort införda tullpliktiga materialier och skeppsförnödenheter, som ej äro hänförliga till husgerådssaker eller proviantartiklar, restitutionsvis återbekomma den erlagda tullafgiften, eller i fall, då tullafgiften icke blifvit erlagd utan allenast, på sätt här nedan sägs, säkerhet för densamma stälts, njuta befrielse från dess gäldande, under vilkor:

a) att afsigten med de införda materialiernas och skeppsförnödenheternas användning till förberörda ändamål vid deras införsel och angifning till tullbehandling skriftligen anmäles;

b) att det fartyg, till hvilket materialierna och skeppsförnödenheterna användas, inom två år efter deras införsel till riket styrkes vara i fullfärdigt skick;

c) att varfvets eller verkstadens innehafvare eller föreståndare, när fartyget är fullt färdigt, till generaltullstyrelsen aflemnar en af honom under edlig förpligtelse afgifven och af tvenne hans biträden, som med arbetet tagit befattning, bestyrkt noggrann förteckning öfver myckenheten af alla till fartyget använda olika materialier och skeppsförnödenheter, materialförlusten vid arbetet deri inberäknad, för hvilka restitution af eller befrielse från tullafgift sökes, jemte under samma förpligtelse afgifven försäkran, att dessa materialier och förnödenheter äro af utländskt ursprung och att full införseltull för dem blifvit behörigen erlagd eller af generaltullstyrelsen godkänd säkerhet för densamma stäld, samt uppgift om tiden, då de till riket ankommit, och den lägenhet, med hvilken införseln skett; samt

d) att varfs- eller verkstadsinnehafvaren är förbunden att underkasta sig all den kontroll i öfrigt, hvilken generaltullstyrelsen kan finna skäligen föreskrifva.

Varfs- eller verkstadsinnehafvare, som önskar anstånd med erläggande af tullafgiften för materialier och skeppsförnödenheter, som i detta moment afses, till dess frågan, huru vida befrielse från afgiften må njutas, blifvit afgjord, kan, efter hos generaltullstyrelsen

derom gjord anhållan, erhålla sådant anstånd, om han för samma afgift ställer säkerhet, som generaltullstyrelsen finner betryggande; skolande angående tullverkets rätt att, efter utgången af den tid, för hvilken anstånd med tullafgiftens erläggande beviljats, af sådan säkerhet göra sig betäckt för belöpande tullafgift i tillämpliga delar gälla de i § 31 tullstadgan meddelade föreskrifter.

2. De skeppsförnödenheter, hvarmed ett svenskt från utrikes ort återvändande fartyg under resan blifvit försedt, äro icke underkastade tull, så länge de förblifva i samma fartygs bruk.»

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—47;

Nej—34.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 380, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 43 ja och 88 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 90 ja och 122 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverenstämmelse med nej-propositionen.

Herr vice talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 84, angående beviljande af särskild godtgörelse åt de i bevillningsutskottet anstälde tjänstemän, biföll kammaren hvad statsutskottet i nämnda memorial hemställt.

Vid föredragning af bankoutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 19, angående instruktion för nästa riksdags bankoutskott, biföll kammaren hvad i nämnda memorial hemstälts.

Vid föredragning af sammansatta banko- och lagutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 3, med anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om väckt förslag angående upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å 10 kronor, lades detta memorial till handlingarna.

Vid föredragning af sammansatta banko- och lagutskottets memorial n:o 4, angående ersättning åt utskottets sekreterare, biföll kamraren utskottets i nämnda memorial gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda memorial n:o 83, angående statsregleringen för år 1893.

1—6 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

7 punkten.

Om upplåning af medel för jernvägsanläggningar.

Herr Sandberg: De sista ord, jag i svenska Riksdagen yttrar, måste ovilkorligen blifva ett uttryck af mitt djupt kända bekymmer öfver vår bedröfliga finansiella ställning. Det borde numera vara klart för en och hvar, att vi, för att hejda guldutströmningen från riksbanken till utlandet och uppehålla myntvärdet, äro så godt som nödsakade att alltjemt upptaga nya utländska lån. Men upptagandet af ett sådant lån förbättrar ställningen för tillfället endast för att så mycket mer förvärra den för framtiden, enär derigenom våra utbetalningar till utlandet ökas med räntor och annuiteter å detta lån. Vi hafva redan hunnit så långt, att vi årligen hafva att till utlandet gälda öfver trettio millioner i räntor och amortering på våra lån. Ett fortgående på denna skuldsättnings väg, hvilken för öfrigt omöjlig kan i längden fortsättas, för oss allt närmare den afgrund, vid hvars rand Portugal redan står.

Under de sista fyra åren har icke genom upplåning i utlandet någon större tillökning af våra tillgångar egt rum, ty såsom en sådan tillökning kunna omöjlig räknas de tio millioner francs, hvilka blifvit upplånade för att förverkliga det enligt min åsigt förhastade beslutet om inköp af Luleå—Gellivarabanan, enär dessa medel ej ens för en kortare tid kommo Sverige till godo, utan genast utbetalades till innehafvarne af denna banas obligationer. Under dessa år har riksbankens guldförråd sjunkit från 34 till 20 millioner. Alla af bankofullmäktige vidtagna åtgärder för att hejda guldutströmningen hafva visat sig föga verksamma. I Riksdagens båda kamrar hafva uttalats hänsyftningar, att detta guldförrådet sjunkande skulle i någon mån bero på det protektionistiska systemets seger. Dessa hänsyftningar synas mig dock ytterst orimliga, ty aldrig har man väl hört, att ökade tullar skulle kunna medföra ökad import och att således en ökad utförsel af guld skulle blifva en följd af tullförhöjningarna.

Nu föreslår statsutskottet att upptaga nya lån af tillsammans nära 6 millioner kronor. I Riksdagen har ofta yttrats, att lån af oss endast upptagas för produktiva ändamål, men hur se här de ändamål ut, för hvilka den föreslagna upplåningen skulle göras? En million kronor skall lemnas såsom låneunderstöd åt enskilda jernvägsbyggnad-

der och 1,175,000 kronor såsom lånebidrag för anläggning af jernväg mellan Hernösand och Sollefteå. Det skulle vara intressant att veta, huru stor fordran staten för närvarande har för oguldna annuiteter å de lån, staten redan utlemnat till enskilda jernvägar. För min del tror jag, att denna statens fordran uppgår till betydliga belopp, och om det får fortgå som hittills, att sådana lån lemnas äfven till jernvägar, i fråga om hvilka man kan hafva föga eller intet hopp, att de någonsin skola gifva någon inkomst utöfver drift- och underhållskostnaden, så torde ändamålet, hvarför lånen lemnas, med skäl kunna anses som temligen *im*produktivt. Beträffande understöd åt Hernösands—Sollefteå—banan har jag förut uttalat min bestämda öfvertygelse, att en sådan jernväg i en relativt föga befolkad trakt och förlagd, som den är, vid sidan af en segelled, omöjligen skall kunna gifva någon inkomst utöfver drift- och underhållskostnaden.

*Om upplä-
ning af medel
för jernvägs-
anläggningar.*
(Forts.)

I nästa punkt i det nu föredragna betänkandet föreslår statsutskottet, att 3,800,000 skola upplånas för der omnämnda ändamål. Af dessa anslag skulle möjligen 1 million kronor, som skola lemnas till utveckling af statens telefonväsende, kunna anses vara afsedda för ett produktivt ändamål, men hvad angår de 2,800,000 kronor, som skola användas till kompletteringsarbeten å Luleå—Gellivarabanan, har jag mina stora tvifvel om produktiviteten af detta anslag. När en jernväg blir byggd emellan Gellivara och Ofoten, hvilket endast torde vara en tidsfråga, särdeles som concession redan blifvit meddelad åt en jernväg från Gellivara i riktning mot Norska gränsen, så lär nog Luleå—Gellivarabanan blifva af föga eller intet värde.

I mina yngre dagar var det vanligt, att om en stad eller socken — man hade då ännu icke börjat använda det främmande, genom Pariserkommunen, ohygglig i åminnelse, vanfrejdade uttrycket kommun — behöfde bygga en kyrka, ett skolhus eller ett fattighus, så antingen byggde man hvad som erfordrades med egna uppoffringar, eller också drog man sig fram med hvad som förefans, huru bristfälligt det än var. Nu har man för sådana fall en enda utväg, som utan betänkande tillgripes, nemligen att upptaga lån. Det är med verklig fasa, jag i tidningarna läser förteckningarna öfver alla de kommuner, som fått Kongl. Maj:ts tillstånd att skuldsätta sig än för det ena, än för det andra ändamålet, ofta nog för jernvägsanläggningar, hvilkas rentabilitet är, minst sagdt, högst tvifvelaktig. I min hemort ser jag varnande exempel på, huru hårdt kommunerna tryckas af lån, upptagna för jernvägsbyggnader.

Ser jag vidare på enskilda personer, så är anblicken lika tröstlös. Att arbeta så litet som möjligt och njuta så mycket som möjligt, synes vara dagens lösen. För att tillfredsställa denna ohejdade njutningslystnad lånar man, så länge sådant kan ske, hvarefter man, för att kunna fortsätta samma lefnadssätt, ofta nog tillgriper bedrägerier och förfalskningar. Af kärnan af vårt folk, de små jordegarne, hafva en stor del genom hypotekslånen blifvit förvandlade till landtbor eller arrendatorer åt utländingen. Frukten af deras arbete kommer ej dem sjelfva eller vårt land till godo, utan skördas af utländska kapitalister.

Om upplä-
ning af medel
för jernvägs-
anläggningar.
(Forts.)

Min bestämda öfvertygelse är, att utan bättre allmän och enskild hushållning, gå vi, hastigare än någon tror, till mötes undergången af vårt ekonomiska oberoende. Och huru det sedan går med vår politiska sjelfständighet, kommer nog framtiden att på ett bedräfligt sätt visa.

Nu under riksdagens sista dagar och då alla i förevarande betänkande omförmälda anslag redan blifvit beviljade, kan jag icke framställa något yrkande.

Herr Törneblad: Jag hade icke tänkt deltaga i diskussionen i denna fråga. Jag har med flit tegat vid den föregående punkten, ehuru jag vid densamma var af principiellt motsatt åsigt mot den, utskottet omfattat. Men med anledning af den siste ärade talarens yttrande ber jag att få säga några ord.

Det är temligen gifvet att, om staten åtager sig att bidraga till enskilda jernvägsanläggningar, hvilka icke kunna lemna afkastning förr än längre fram, det vore orätt att belasta ett, två eller tre års budget med sådana medel. Man kan ju hysa olika meningar om rentabiliteten af dessa jernvägsanläggningar, och dertill bör man vid sakens afgörande taga hänsyn. Men har man en gång beslutit sig för att lemna lån, så har man dermed erkänt ändamålet såsom godt och anläggningen såsom ett statsekonomiskt företag. Det är då icke skäl att lägga kostnaden med ens på de skattdragande, allra minst i närvarande stund, ty våra exportkällor äro ju nu mindre gifvande än förr, under det att både importen och annuiteterna spela en icke obetydlig roll. Jag behöfver i fråga om exportförhållandena endast erinra derom, att, om också trävarurörelsen vid slutet af förra och början af detta år tog favör, det dock icke nu är något synnerligt uppsving i densamma. Våra jernaffärer lemna icke så synnerligen ljusa utsigter. Frakterna äro temligen låga. Och förbudet för kreatursinförsel i England måste utöfva ett mindre gynnsamt inflytande på förhållandena i södra delarne af landet, åtskilligt annat att förtiga. Det vore då mindre lämpligt att man, idel nöjd med att af skattemedel bekosta statsjernvägarne fortsättande i Norrland, skulle lägga denna börda af nära sex millioner, som nu är i fråga, äfven på den löpande budgeten. Jag får dock säga, att jag icke tror att förhållandena varit så mörka under den senare tiden, som den siste talaren antog. Enligt hvad i statsrådsprotokollet för finansärenden, då försvars- och grundskattefrågorna förevo, meddelas, hafva sjuutton millioner under de senare åren användts till att bekosta våra jernvägsanläggningar i Norrland. Om jag beräknar värdet af de obligationer, som blifvit återköpta från och med 1888 till början af år 1891 från utlandet till Sverige och hvilka således kommit i svenska händer, så torde dessa obligationer kunna uppgå till minst femton millioner. Detta belopp är temligen lågt beräknadt. Jag tror det är något högre, men det är svårt att härom göra någon noggrann beräkning.

Hvad beträffar kommunallänen äro dessa i åtskilliga smärre lands- och stadskommuner, särskildt sådana, som deltagit i jernvägsbyggnader, uppfört skolhus och så vidare, till allra största del placerade i kassor inom landet.

Statens upplåning har icke spelat någon så särdeles stor roll i jemförelse med åtskilliga andra upplåningar. Statsskulden går ju till omkring 260 millioner. Men räknar man tillsammans alla de lån som utom staten, hypoteksbanken, vissa större bankanstalter, såsom inteckningsbolag, de större kommunerna med flere hafva, så torde summan af 260 eller 250 millioner, lågt taget, böra tredubblas. Huru mycket häraf, som tillhör den utländska marknaden torde vara svårt att afgöra, men det är helt visst rätt betydligt. Klart är att, om man så småningom skall öfvergå till systemet att icke låna från utlandet, hvilket vore särdeles önskvärdt, så förutsätter detta, såsom den siste talaren riktigt anmärkte, en mycket god hushållning och icke blott en god allmän hushållning utan, måhända framför allt, en god enskild hushållning, ty på förhållandet mellan export och import samt annuiteter beror ju styrkan af vår guld- och guldvalutatillgång, eller det förhållande, hvori vi komma att stå till utlandet i penningeväg. Gifvet är att alla öfvergångar i det fallet, som äro tvära, skada icke blott för ögonblicket, utan äfven för framtiden, och skulle man gå längre och icke nu låna för dessa jernvägsanläggningar m. m., så skulle man säkert göra allmänna rörelsen en otjenst, som vore vida betänkligare än bördan af de annuiteter, som genom ifrågavarande 6 millioner skola tynga på budgeten, äfven om dessa medel komme att upplånas i utlandet, hvilket är sannolikt under nuvarande ränteförhållanden, då den inhemska marknaden vid $4\frac{1}{2}$ proc. inlåningsränta väl ej erbjuder synnerligt godt tillfälle för placering af statens obligationslån. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Om upplåning af medel för jernvägsanläggningar.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

8—12 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1.46 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 20 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial:
n:o 85, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret;
n:o 86, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret; och
n:o 87, angående den nya riksstaten; äfvensom bevillningsutskottets betänkande och memorial:
n:o 25, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande;
n:o 26, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 15, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om dels framläggande för Riksdagen af förslag i fråga om en frilagersinstitution och dels föranstaltande af utredning beträffande frågan om inrättande af en svensk frihamn vid Öresund; samt
n:o 27, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 19, i anledning af väckta motioner om införande af progressiv beskattning.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 88, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dispositioner af inflytande hyresinkomster från de till svenska kronans egen- dom i Konstantinopel hörande bodlägenheter;

n:o 91, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, rörande upp- lätelse af kronolägenheten Stenbrottet i Stockholms län i och för uppförande derstädes af ett nytt centralfängelse för qvinnor och ett nytt cellfängelse för nämnda län m. m.;

n:o 92, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anord- nande af en förbättrad post- och personförbindelse mellan Sverige och kontinenten;

n:o 93, angående beräkningen af statsverkets inkomster;

n:o 94, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditiv- summor; samt

n:o 96, angående statsregleringen för år 1893 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 98, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter;

n:o 99, angående förhöjning af bevillningsafgiften för spelkort;

n:o 100, angående villkoren för försäljning af bränvin samt

n:o 101, angående stämpelafgiften.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 27, om lag angående sparbanker samt lag angående tillsyn å vissa så kallade folkbanker och med folkbanker jemförliga penninge inrättningar;

n:o 28, angående statsregleringen:

n:o 29, angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885;

n:o 30, angående disposition af besparingarna å hufvudtitlarna;

n:o 31, angående val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret;

n:o 32, angående beräkningen af riksgäldskontorets utgifter och inkomster;

n:o 33, angående statregleringen; samt

n:o 34, angående åtskilliga på grund af § 89 regeringsformen väckta frågor.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 7.15 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 21 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1.30 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

Vid föredragning af statutskottets nedannämnda, under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 85, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 86, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret; samt

n:o 87, angående den nya riksstaten,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna sammansatta stats- och bankoutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 5, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckta förslag dels om ändring i gällande instruktion för Riksdagens revisorer i hvad som rör deras befattning med statsverket, dels om antagande af instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

Vid föredragning af sammansatta stats- och banko-utskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 6, angående anvisande af ersättning till utskottets kansli, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

Vid föredragning af bevillningsutskottets sistlidne dag bordlagda betänkande n:o 25, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande, biföll Kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogos och lades till handlingarna bevillningsutskottets nedan-nämnda, under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 26, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 15, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om dels framläggande för Riksdagen af förslag i fråga om en frilagersinstitution och dels föranstaltande af utredning beträffande frågan om inrättande af en svensk frihamn vid Öresund; samt

n:o 27, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 19 i anledning af väckta motioner om införande af progressiv beskattning.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 35, om ändrad lagstiftning i fråga om skydd för hemdjur mot skada af hundskap; samt

n:o 36, angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen; n:o 37, angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

n:o 38, angående kreditivsummorna;

n:o 39, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter;

n:o 40, angående förhöjning af bevillningsavgiften för spelkort;

n:o 41, angående villkoren för försäljning af brännvin;

n:o 42, angående stämpelavgiften; samt

n:o 43, angående åtgärder för invexling till pregelvärdet af skadadt silfverskiljemynt.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 102, till Konungen, angående tullbevillningen.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 95, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret; och

n:o 97, med ny riksstat.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 103, till Konungen, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Söndagen den 22 Maj.

Tillkännagafs, att Kongl. Maj:t lätit genom offentligt anslag bjuda och kalla Riksdagens samtliga ledamöter att måndagen den 23 innevarande månad, efter förrättad gudstjenst, sig å rikssalen infinna för att enligt 36 § riksdagsordningen af Kongl. Maj:t i nåder hemförlovas.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1.55 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Söndagen den 22 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

- n:o 44, angående bevilning af fast egendom samt af inkomst;
- n:o 45, angående tullbevilningen;
- n:o 46, angående anslag till Luleå—Gellivarabanan;
- n:o 47, angående utveckling af statens telefonväsende;
- n:o 48, angående statsregleringen; och
- n:o 49, om ändrade bestämmelser i fråga om den troslära, hvari barn, födda uti äktenskap mellan vissa olika trosbekännare, skola uppfostras;

h varefter protokollsutdrag härom justerades.

Kammaren åtskildes kl. 2,40 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Måndagen den 23 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Upplästes en inkommen dödsattest, så lydande:

Att ryttmästaren *Bolivar Magnus Fredrik Carl Vilhelm Hallenborg*, boende i Grand Hôtel i Stockholm, afled derstädes den 22 maj 1892 kl. 9,30 f. m. i en ålder af 64 år, 3 månader, 4 dagar; intygar härmed

Stockholm den 22 maj 1892.

Dödsorsak: Primär: Akut lunginflammation (Pneumonia acuta).

R. M. Bruzelius.
med. professor.

På framställning af herr vice talmannen beslöt kammaren att i skrifvelse till Konungen anmäla den genom berörda dödsfall uppkomna ledighet inom kammaren; hvarefter ett uppsatt förslag till ifrågavarande skrifvelse upplästes och godkändes.

Herr vice talmannen och kammarens ledamöter afgingo kl. 10,50 f. m. till Storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af komministern i storkyrkoförsamlingen A. O. I. Kiellman-Göranson. Efter gudstjenstens slut begaf kammaren sig till rikssalen, der jemväl Andra Kammaren infann sig. Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet Groll uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Boström att å Kongl. Maj:ts vägnar avsluta riksdagen samt herr vice talmannen i Första Kammaren och herr talmannen i Andra Kammaren framfört kamrarnes undersåtliga välönskningar, och riksdagsbeslutet blifvit af herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst, förklarade, å Kongl. Maj:ts vägnar, hans excellens herr statsministern 1892 års lagtima riksdag vara avslutad.

Efter det kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och der intagit sina platser, framträdde grefve *Sparre* till talmansbordet och yttrade:

1892 års riksdag är nu afslutad, men, innan vi åtskiljas, har jag att frambära till eder, mine herrar, en afskedshelsning och önskar jag afven sjelf uttala några afskedsord.

Kammarens vördade talman under nu afslutade riksdag har ännu icke efter sin sjukdom återvunnit helsa och krafter nog för att kunna här närvara. Han har därför anmodat mig att frambära sin helsning. Han har uppdragit åt mig att uttala sin djupt kända tacksamhet för den vänskap och det förtroende, som under nu afslutade riksmöte kommit honom så rikt till del. Han sänder eder sina bästa välönskningar och anhåller att han måtte blifva bevarad i vänlig hägkomst.

Sedan jag sålunda utfört detta uppdrag frambär jag mitt uppriktiga tack för åtnjuten vänskap, visadt öfverseende. Hvarje bevis derpå kommer att af mig i tacksamt minne bevaras. Och slutligen anhåller jag att få förena mina välönskningar för eder med dem, som jag nyss å herr von Ehrenheims vägnar uttryckt.

Detta tal besvarades af herr *Bennich* i följande ordalag:

Med varmaste tacksamhet hafva kammarens ledamöter emottagit sin högt värderade talmans genom eder, herr grefve, framburna afskedshelsning. Vi beklaga djupt anledningen till hans frånvaro, som tillskyndat honom lidande och beröfvat oss tillfället att i afskedets stund omedelbart betyga honom de känslor af oskrymtad vördnad och tillgifvenhet, hvilka besjåla oss alla. Vi bedja eder, herr grefve, till honom framföra uttrycken af dessa känslor och af vår lifliga förhoppning, att då kammaren å nyo samlas, återfinna talmansklubban i hans bepröfvade hand.

Till eder, herr grefve, som nu och flera gånger tillförene med oveld och rik erfarenhet från talmanstolen ledt våra förhandlingar, bringa vi ock ett hjertligt tack, under uppriktig tillönskan af lycka och trefnad under hvilat efter edert för denna gång afslutade, ansträngande riksdagsarbete.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,25 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.